

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

ÇOCUKLARLA GÖRÜŞME TEKNİKLERİ

WEglobal

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
ÖN HAZIRLIK SÜRECİ	5
Görüşme Amacının Belirlenmesi	6
Görüşmenin Yapılacağı Yerin Seçimi	7
Uygun Görüşme Sorularının Seçilmesi	8
GÖRÜŞME AŞAMASI	10
GELİŞİM AŞAMALARI VE GÖRÜŞME TEKNİKLERİ	11
Etik ve Gizlilik	14
Görüşmenin İçeriği	14
Görüşmeye Başlama	15
Bir insan çiz oyunu.....	16
Kendini çiz oyunu.....	16
YAŞA UYGUN GÖRÜŞME TEKNİKLERİ	17
Bebeklerle Görüşme	18
2-5 Yaş Grubu Çocuklarla Görüşme	18
Bebek evi (evcilik) oyunları.....	19
Çay partisi oyunu	20
Araba ve uçakla seyahat etme oyunu	20
Hissetme oyunu.....	20
Kitap okuma oyunu.....	21
Telefon oyunu	21
6-9 Yaş Grubu Çocuklarla Görüşme	22
Üç dilek tekniği.....	23
Sihirli değnek tekniği.....	23
Aileni çiz oyunu	24
Anneni/babanı çiz oyunu.....	24
Hayvan projeksiyonu oyunu	24
Projektif hikâye anlatımı tekniği.....	25
Anne-Babanın evini çiz oyunu	25
Hayattaki en sevdiğim şeyler oyunu.....	26
Ne zaman nasıl hissedersin oyunu.....	26
Yaşam öyküsü oyunu.....	27
Yaşam yolu etkinliği.....	28
Cümle tamamlama etkinliği.....	28
Bir ada çiz oyunu.....	29
Yapı oyuncakları ile oynanan oyunlar	29

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

10-13 Yaş Grubu Çocuklarla Görüşme	29
Tahmin oyunları.....	30
Tartışma tekniği.....	30
Talk şov tekniği.....	31
Ergenlerle Görüşme.....	31
DEĞERLENDİRME.....	34
GÖRÜŞMECİNİN ÇOCUKLA GÖRÜŞME SÜRECİNDE DİKKAT ETMESİ GEREKEN KONULAR.....	35
Etkin Dinleme.....	35
Sözsüz İletişim	36
Görüşmede Mesafeler.....	36
GÖRÜŞMECİNİN UYMASI GEREKEN BAZI DAVRANIŞLAR.....	37
KURULUŞ BAKIMINDAKİ ÇOCUKLARLA YAPILACAK GÖRÜŞMELERDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	39
VAKA ÖRNEĞİ	41
NELER ÖĞRENDİK?	42
SORULAR	43
KAYNAKLAR.....	47

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

ÇOCUKLARLA GÖRÜŞME TEKNİKLERİ

Öğrenme Çıktıları

Katılımcı bu dersin sonunda:

1. Çocuklarla, yaş gruplarına göre nasıl iletişime başlayacağını bilir.
2. Çocukların gelişimsel özelliklerini yorumlayarak bu özelliklere uygun bilgi alma tekniğini seçebilir.
3. Çocukları ayrıntılı biçimde aktif olarak gözlemleyebilir.
4. Çocukla yapacağı görüşmeye uygun bir görüşme planı yapabilir.
5. Çocukların içine buldukları tüm süreci nesnel ölçütlerle analiz ederek çocuktan gerekli bilgi alabilir.
6. Çocukla yaptığı görüşmeyi alınması gereken bilgiye göre yönlendirebilir.
7. Çocukla yaptığı görüşmeyi kategorize edip anlatımları bu kategoriler altında sistematik olarak analiz edebilir.
8. Çocukla yapılan görüşme sürecinde olası sorunları görüp bu süreci doğru bir biçimde yönetebilir.
9. Çocukla yapılan görüşmelerde çocuğun yüksek yararının korunmasını önceler ve uyması gereken tüm etik kurallara uyar.

Anahtar Sözcükler

Çocuk, çocukla görüşme, gözlem, soru sorma, bilgi alma

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GİRİŞ

Bu dersin amacı, farklı yaş gruplarındaki çocuklarla görüşmenin nasıl başlatılacağına ve devam edileceğine ilişkin temel bir beceri alt yapısının oluşturulmasıdır. Bu kapsamda görüşme öncesinde yapılması gereken ön hazırlık çalışmaları, görüşmenin amacının ve yerinin belirlenmesi, uygun görüşme sorularının seçimi ve gizlilik konusuna değinilmiş; görüşme süreci bağlamında çocuğun gelişim aşamalarına uygun görüşme teknikleri, görüşmenin içeriği, görüşmeye başlama süreci, yaşa uygun görüşme teknikleri anlatılmıştır. Sonraki aşamada yapılan görüşmenin değerlendirilmesinin nasıl yapılacağı ile görüşme sürecinde görüşmecinin dikkat etmesi gereken konular hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Görüşme sürecinde görüşmecinin çocukla daha rahat iletişim kurabilmesi için uygulama sürecinde doğrudan kullanabileceği çeşitli oyunlara ayrıntılı bir şekilde yer verilmiş ve konuya dair öneriler sunulmuştur.

Çocuklar, aktif toplum üyeleri olarak sosyal yaşama dâhil olurlar. İletişim; yaş, cinsiyet, dil, deneyim, bilgi ve toplumsal yapı gibi birçok değışkene bağlıdır. Bu sebeple, yetişkinler ve çocuklar arasındaki iletişim özgün bir yapıya sahiptir. Bu yapı, yetişkinin ve çocuğun rollerini belirler. Yetişkinler, çocuklarla iletişim kurarken çeşitli rolleri üstlenebilirler. Bu bağlam, çocuğun bu rollerle ilişkilendirilerek bir pozisyon belirlenmesine olanak sağlar (UNICEF, 2013).

Çocuklarla iletişim kurmak, diğer yandan, çeşitli zorluklar içerir. Bunlar arasında çocukların yabancılardan duydukları kaygı, spontan (kendiliğinden) konuşma zorluğu, belirli bir alana karşı korku, kelime seçiminde zorlanma ve kısa dikkat süresi sayılabilir (Irwin ve Johnson, 2005). Görüşmeler, sosyal hizmet profesyonelleri ve araştırmacılar için çocukların öznel deneyimlerini anlamada eşsiz bir yol sunar.

Anketler gibi diğer veri toplama yöntemleri, çocuğun yaşı veya konu hassasiyeti sebebiyle uygun olmayabilir. Bu durumda, ebeveynler ve öğretmenler gibi diğer veri kaynakları daha az geçerli olabilir. Görüşmeler, çocukların dünyasını derinlemesine anlama fırsatı sunar.

Çocuklarla yapılan görüşmeler, diğer görüşme türlerinden farklıdır. Bu görüşmeler, çocuğun gelişimsel özelliklerine ve görüşmenin amacına uygun teknikleri içerir. Özellikle küçük çocuklarla görüşürken, oyun önemli bir teknik olarak kullanılır. Çocuklarla iletişim kurarken, onların dünyalarını anlamak ve ilgi alanlarını bilmek görüşmenin kalitesini artırır. Bu nedenle, çocukların ilgisini çeken güncel popüler kültür öğeleri hakkında ön bilgi sahibi olmak önemlidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

ÖN HAZIRLIK SÜRECİ

Bir çocukla görüşme yapılacaksa, görüşmecinin bir hazırlık süreci tamamlaması gereklidir. Bu yaklaşım, her tür müracaatçı için gerekli olsa da özellikle çocuk merkezli görüşmelerde daha da kritiktir. Küçük çocuklarla görüşmenin başlangıcı genellikle zor olabilir ve çoğu kez çocuklar, ebeveynlerinin yanlarında kalmayı tercih ederler. Bu durum, çocuğun dikkatini görüşme sürecine vermesini güçleştirebilir.

Hazırlık aşamasında, görüşmeden elde edilmesi beklenen bilgiyi gözden geçirerek görüşmenin hedefine odaklanmak gereklidir. **Bilgi toplama sürecinde doğrudan amaç odaklı olmak ve soruları buna göre düzenlemek, görüşme sırasında zamanın verimli kullanılmasını sağlar.**

Görüşmecinin, elde etmek istediği bilgilere yönelik yazılı bir liste kullanması veya tüm soruların detaylı bir şekilde önceden yazıldığı bir strateji izlemesi de uygundur. Bu yaklaşımlar, bilgilerin eksiksiz ve düzenli bir şekilde toplanmasına yardımcı olur (UNICEF, 2013). Görüşmecinin çalıştığı kuruluştaki benzer özellikler taşıyan bir form varsa bu formu kullanması yararlı olacaktır. Diğer yandan form yoksa veya genel olarak eksikleri varsa bu konuda da çalışmalar yapılabilir.

Görüşme yapılacak çocuğun kim olduğunu anlamak için kapsamlı bir ön çalışma gereklidir. Görüşme öncesi çocuğu tanımaya yönelik ön görüşmeler ve çocuğun çevresindeki bireylerle görüşmeler, görüşme sürecini şekillendirebilir. Vaka dosyası ve kayıtlardaki bilgiler, aile üyeleri, okul öğretmeni ve ilgili meslek elemanları gibi kaynaklardan **görüşme öncesi** bilgi toplamak gereklidir.

Hazırlık aşamasında dikkate alınması gereken bir diğer konu çocuğun gelişim düzeyidir. Bu bilgiler, dosyadan veya görüşme sırasındaki kısa sohbette elde edilebilir. Çocuğun genel sağlık durumu, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişim düzeyi hakkında farkındalık, etkili bir görüşme için kritiktir. Bu bilgiler, görüşmecinin sorularını çocuğun anlayabileceği ve yanıtlayabileceği şekilde düzenlemesine yardımcı olur (UNICEF, 2013).

Bu kapsamda, çocuğun yaşı, cinsiyeti, iletişim dili, genel sağlık durumu, engel varlığı, kültürel geçmişı, akademik beceri seviyesi, aile yapısı, çevresi, okul durumu, akademik başarısı, arkadaşlık ilişkileri, ilgi alanları, hobileri ve boş zaman aktiviteleri hakkındaki bilgiler, görüşme sürecini kolaylaştırır. Bu bilgiler, görüşme sürecinin tasarlanması ve uygulanması açısından hayati öneme sahiptir (Altındağ ve Zengin, 2020; Eder ve Fingerson, 2003). Çocuğun çevresi içinde birey bakış açısı ile ele alınması esas olmalı ve tüm görüşme süreci ekosistem bağlamından kopmadan yapılmalıdır.

Çocukların içinde bulunduğu yaş dönemine dair özellikler de mutlaka bilinmeli ve görüşme içeriği bunlara göre şekillendirilmelidir. Erken çocukluk gelişimine dair Tablo 1'de yer alan bilgiler aracılığıyla görüşme öncesinde fikir edinilebilir ve görüşme içeriği bu özellikler ışığında oluşturulabilir.

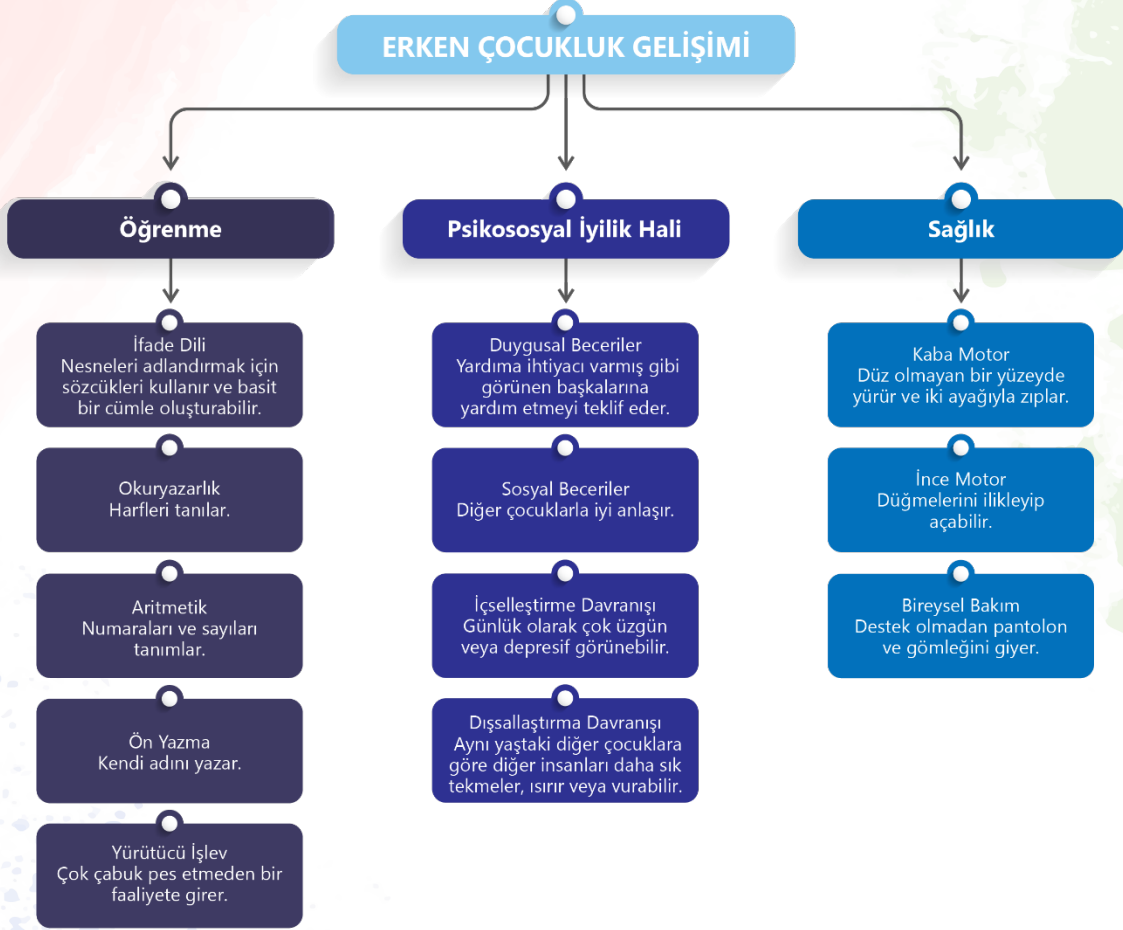

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tablo 1: Erken Çocukluk Gelişimi (2-5 Yaş)

Kaynak: UNICEF, 2020

Görüşme Amacının Belirlenmesi

Çocuklarla görüşmenin ilk adımı, amacın net bir şekilde ifade edilmesi olmalıdır. Görüşmenin amacının belirlenmesinden sonra istenilen konuda bilgi alabilmek için uygun soruların oluşturulması gerekir. Burada çocuktan ne öğrenilmesi gerektiği ile ilgili net bir fikir oluşturulmalıdır.

Bu aşamada, görüşme için hazırlık yapılırken öncelikle elde edilmesi beklenen bilgilerin gözden geçirilmesi ve görüşmenin amacına odaklanması gerekmektedir. Böylelikle görüşme sırasında zaman kaybı ve hedeften sapma önlenmiş olur. Görüşmeci, araştırmak istediği konularla ilgili yazılı bir liste bulundurabilir veya sorulması gereken tüm soruları önceden detaylı bir şekilde yazabilir. Bu yöntemler, bilgilerin eksiksiz ve sistematik bir şekilde elde edilmesine yardımcı olabilir (UNICEF, 2013).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Görüşmenin Yapılacağı Yerin Seçimi

Çocuklarla yapılacak görüşmelerde görüşmenin yapılacağı yerin seçiminde çok dikkatli olunmalıdır, çünkü çocuklar mekânlara son derece dikkat eder. Çoğunlukla ev ziyaretleri kapsamında yapılan görüşmelerde çocuk ile kendi yaşam ortamında görüşme yapılmalıdır.

Çocuğun herhangi bir şekilde zarar görme ihtimaline karşın görüşme yapılacak ortamda kesici, delici herhangi bir alet bulunmamalıdır. Çocuğun kendine zarar verme ihtimalinin güçlü olduğu durumlarda ayrıca görüşme yapılacak yerde bulunan pencere ve balkonlardan uzak bir konumda görüşme yapılmasına dikkat edilmelidir.

Çocuk ile kendi yaşam ortamında yapılacak görüşmeler onun **güvenli alanında** yapılacağı için çocukla iletişim kurulması daha kolay olacaktır. Yine görüşme öncesinde çocukla hangi tekniklerle görüşme yapılacaksa o tekniğe uygun materyallerin ev ziyareti sırasında görüşmecinin yanında olması gerekir. Ev ziyaretinin başında çocuk aile üyelerinin yanında görülür, görüşmeci kendini tanıtır. Sonrasında çocuktan kendi odasını göstermesi ve tanıtmayı istenebilir. Görüşme yapılacak evin bir bütün olarak gözlenmesi yapılacak görüşmenin niteliğini artırabilir.

Görüşme mekânının belirlenmesinde çocuğun da görüşünün alınması bu süreci daha etkili kılar. Bu durumda dikkate alınması gereken en kritik unsur, çocuğun dikkatini dağıtabilecek potansiyel uyarıcıların sayısıdır.

Örneğin, çok fazla renkli oyuncak veya açık bir televizyon ekranının bulunduğu bir mekânda çocuğun dikkatini toplamak zor olabilir. Bununla birlikte, çocuğun ilgisini çeken hiçbir uyarıcının olmadığı bir mekân da tercih edilmemelidir. Buradaki amaç, çocuğun rahat edebileceği ve dikkatini görüşmeye verebileceği bir ortam oluşturmaktır.

Eğer görüşme ev dışında bir yerde yapılacaksa bu noktada daha farklı bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Görüşmenin yapılacağı odanın görüşmeye başlanmadan önce düzenlenmesi önemli bir basamaktır. Odanın çocuğun dikkatini dağıtmayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Odada çok fazla oyuncak veya eşya olmamalıdır. Bir masa ve birkaç iskemle görüşme odasının temel ihtiyaçlarıdır. **Görüşme sırasında çocuk ile görüşmecinin masayı aralarına alıp karşılıklı oturmak yerine, birbirlerine doksan derece açıyla oturmaları önerilir. Bu şekilde, çocuk ile görüşmeci arasındaki iletişimi engelleyebilecek fiziksel bir engel ortadan kalkar. Ayrıca, görüşmeci masanın arkasında özel bir koltukta oturmak yerine aynı seviyede oturarak, çocuk üzerinde olası bir otorite figürü baskısı yaratma riskini azaltır** (UNICEF, 2013; Cameron, 2005). **Kuruluştta yapılacak görüşmelerde kullanılacak görüşme odası her türlü materyalden arındırılmış steril ortamlara dönüştürülmemelidir. Burada amaç, otoriter bir yetişkin imajı oluşturmak yerine, çocuğun güven duyacağı bir alan yaratmak ve çocuğun güvenini kazanmaktır.**

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Görüşme odasında özellikle küçük çocuklar için yumuşak, rahat bir zemin kaplaması, yastıklar ve sevimli oyuncaklar bulundurulmalıdır. Nazik, arkadaş canlısı bir köpek, kedi veya tavşan gibi canlı evcil hayvanlar bile görüşmenin başında gerginliği hafifletmeye yardımcı olmak için kullanılabilir, ancak çocuğun bu evcil hayvanlara alerjisi ve fobisi olup olmadığı önceden öğrenilmelidir.

Görüşme odasının çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi de önemlidir. Küçük çocuklar ve yetişkinler arasındaki boy farkı göz önünde bulundurularak, mobilyaların uygun seçilmesi gerekmektedir. Çocuklarla aynı seviyede iletişim kurmak için, bacakları havada kalmayacak bir sandalyede oturmalıdırlar. Aynı durum, boyu kısa yetişkinler için de geçerlidir.

Adli görüşmelerde ise başka düzenlemeler ve hazırlıklar gerekir. Görüşme odasında oyuncak bulunmamasına ve tüm eşyaların çocuklara uygun boyutta olmasına dikkat edilmelidir. Bu düzenleme, çocuğun ciddi ve resmi bir ortamda olduğunu hissetmesini sağlar (UNICEF, 2013).

Hazırlık aşamasında, görüşmeci tarafından beklenmeyen durumlara karşı önceden plan yapılması da gereklidir. Beklenmedik durumlar, çocuğun acıkması, susması, tuvalet ihtiyacı duyması, herhangi bir rahatsızlığının olması veya aniden ağlamaya başlaması gibi durumları içerebilir. Bu gibi durumlar için esnek olmak ve önceden plan yapmak hayati bir öneme sahiptir (UNICEF, 2013).

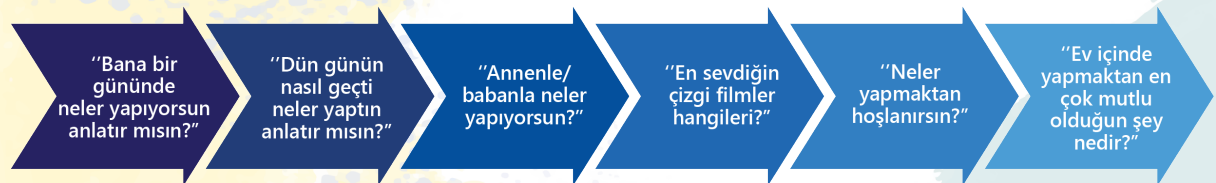
Uygun Görüşme Sorularının Seçilmesi

8

Herhangi bir soru sormadan bütün bir görüşmeyi gerçekleştirmek çok zordur. Açık uçlu veya dolaylı sorular kullanmak daha etkili olmaktadır. Çocukların kendilerine doğrudan sorular sorulduğunda değil, kendilerini özgürce ifade ederken daha doğru bilgi vermeleri çok daha olasıdır. Açık uçlu sorular, çocukların fikirlerini genişletmelerine ve bize düşüncelerini daha iyi anlatmalarına olanak sağlar. **Örneğin, çocuklardan evlerini, ebeveynlerini veya yapmaktan hoşlandıkları şeyleri tanımlamalarını istemek, onlara seçtikleri gibi detaylandırma özgürlüğü verebilir.** Dolaylı sorular çocuk için bir güven alanı oluşturur. Görüşme yapan kişinin çocuğun önemli bilgileri paylaşmasına yardımcı olmak için dolaylı yollar bulmaya çalışması gereklidir. Bir çocuk soruyu yanıtlamak istemediğinde, başka bir yaklaşım denemek gerekebilir.

Şu sorular örnek verilebilir:

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Görüşmeciler, çocukları soru sormaya teşvik etmeli, kendileri veya aileleri hakkında istediklerini paylaşmaları noktasında onları desteklemelidir. Çocuklar genel olarak yapacakları ve söyleyecekleri üzerinde kontrol sahibi olmaktan hoşlanırlar.

Bu noktada çocukları konuşmaya dâhil etmek için yukarıda örnek verilen türde açık uçlu sorular sorular ve zaman zaman araya girilerek çocuğun anlatımları yorumlarla desteklenir. **Bazen bilerek yanlış anlaşılmiş gibi geri bildirim verilerek çocuğun konu hakkında daha ayrıntılı konuşması sağlanabilir.** Yine çocuğa görüşme yapma sebebi açıklandıktan sonra çocuktan aklına takılan bir şey olup olmadığı, varsa bunu açıkça söyleyebileceği ifade edilir. Böylece çocuk süreç içinde görüşmeciye soru sorabileceğini de öğrenmiş olur. Bu durum çocuktaki güven duygusunu artıracaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GÖRÜŞME AŞAMASI

Ön hazırlıkların tamamlanmasının ardından "görüşme" aşamasına geçilir. Görüşmeci, öncelikle çocuğa nazikçe **hoş geldin** diyerek onunla tokalaşır, kendisini tanıtır ve görüşme hakkında açıklama yapar. Bu adımlar, güven ortamının oluşabilmesi için önemlidir. Görüşme hakkında yapılacak açıklama, çocuğun bilgilendirilmesini ve bu görüşmenin ne amaçla yapıldığının açık, net ve kısa bir şekilde anlatılmasını içermelidir.

Genellikle küçük çocuklar, görüşme sürecine neden dâhil olmaları gerektiği hakkında sınırlı bir anlayışa sahip olurlar. Çocuğun yaşının çok küçük olması sebebiyle görüşme amacının çocuğa nasıl tanımlanacağını düşünmek gereklidir. Burada önemli olan çocuğun kaygılarını ortadan kaldırmak veya en aza indirmektir. Bu açıklamaya örnek olarak şu iki cümle verilebilir (Cameron, 2005):

"Bu kitaba birlikte bakacağız ve bunun hakkında konuşacağız."

"Okul hakkında konuşacağız ve seni çok dikkatli dinlemeye çalışacağım."

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GELİŞİM AŞAMALARI VE GÖRÜŞME TEKNİKLERİ

Çocuklarla iletişim sırasında, onları ciddiye almak, samimi olmak, potansiyellerine inanmak, yeni fikirlere açık olmak ve çocuklardan öğrenmek gibi ilkeler temel alınmalıdır. Ayrıca, çocukların tercihlerine saygı göstermek, çocukları araç olarak değil amaç olarak görmek ve iletişim sürecinin sadece sonucunu değil sürecin değerini de önemsemek önemli ilkeler arasındadır. Bu ilkeler, iletişim kurulan çocuğun herhangi bir özelliği nedeniyle ayrımcılık yapmamayı ve çocuklarla eŐit bir ilişki kurmayı gerektirir.

Çocuklarla iletişim sürecinde davranışlar büyük önem taşır. Dinlemek, anlamaya çalıŐmak, saygı göstermek, kendini ifade etme becerisini kazanmıŐ olmak, kendini tanımak, ne söyleyeceğini ve nasıl söyleyeceğini bilmek, iliŐkide bulunulan çocuğun olaylara bakış açısını anlamak, objektif olmak, iletişimi kolaylaştıran ve iletişimin kalitesini artıran önemli unsurlardır.

Örneğin, çocuğun yüksek yararının gözetilmesi amacıyla sorulan sorularda, görüşmecinin kendi kişisel merakını içeren sorulardan kaçınılmalıdır. Ayrıca, görüşmeci çocukla arasındaki fiziksel mesafeye ve kullandığı dilin, çocuğun gelişim düzeyine uygunluğuna dikkat etmeli, sürecin bütün olarak çocukların travmalarını tetiklememesine özen göstermelidir.

11

Görüşme sürecinin ilk adımı, çocuğun gelişim düzeyinin belirlenmesidir. Yaş uygunluğuna dayalı teknikler kullanılarak bu değerlendirme yapılır. **Kronolojik yaş ile gelişim evrelerini karıŐtırmamak kritiktir, çünkü bir çocuğun gelişim yaşı, kronolojik yaşına göre beklenenlerle her zaman aynı olmayabilir.** Çocuk gelişimi hakkındaki bilgi, çocuğun zaman algısı, mizacı ve dil yetenekleri hakkındaki bilgilerle bütünleŐik bir şekilde ele alınmalıdır. Bu bilgi birikimi, ebeveynlerin doldurduğu anketler, öğretmenlerle yapılan görüşmeler veya görüşmecinin kendi gözlemleri yoluyla sağlanabilir. Çocuğu daha iyi anlamak için bu bilgiler ışığında hareket etmek gerekir. Çocuğun davranışları ve söyledikleri, onun geliŐmekte olan biliŐsel yeteneklerini ve duygusal zihinsel durumunu yorumlama adına mükemmel bir fırsat sunar. Soruların geliŐtirilme aşamasında, bu soruların çocuğun gelişim düzeyine uygun olmasına dikkat edilmesi elzemdir (UNICEF, 2018; Vasquez, 2000).

Çocuklarla iletişimde farklı bir strateji izlemek, onları yetiŐkinlerden farklı bir şekilde ele almak anlamına gelmektedir. **Ancak bu, çocuklaŐtırılmıŐ bir ses tonu kullanmak, kelimelerin yarım yamalak telaffuz edilmesi veya kelimelere ekstra 'sevimsizlik' unsuru eklemek anlamına kesinlikle gelmez.** Hassas iletişim, çocuğun anlayabileceği terimlerin kullanımını, tamamen çocuğa odaklanmayı ve çocuk merkezli iletişim tekniklerini kullanmayı içerir (UNICEF, 2013). Eğer çocuğun dikkatinin belirli bir konuya çekilmesi isteniyorsa, bunun net ve anlaşılır bir dil kullanılarak ifade edilmesi gerekmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Kullandığımız dil ne kadar basit ve anlaşılır olursa, küçük çocukların bu dil aracılığıyla konuyu anlaması o kadar kolay olacaktır. Bir yetişkinle konuşur gibi konuşmak yerine çocuk merkezli bir dil kullanmamız gerekiyor.

Görüşme sürecinde çocuğun rahat olması ve düşüncelerini görüşmeyi gerçekleştiren profesyonelle gönül rahatlığıyla aktarabilmesi sağlanmalıdır. Bu doğrultuda, görüşmeyi yürüten kişi görüşme başında çocuğa şu tarz ifadeler kullanabilir (Wilson & Powell, 2012):

"Eğer bir şeyi yanlış anlarsam lütfen bana söyle";

"Bir şeyi anlamıyorsan, lütfen bana söyle" veya

"Sorularına 'bilmiyorum' ya da 'hatırlamıyorum' diye cevap vermen hiç sorun değil"

Bu şekilde geri bildirim sağlama, çocuğun bilmediği bir soruya **uydurma bir yanıt verme ihtiyacını** engellemiş olur.

Morison, Moir ve Kwansa (2000) tarafından belirtildiği gibi görüşme süreci, **Tablo 2'**deki geniş çerçeveyi takip eder. Bu süreçte sadece çocuk değil, görüşmecinin rolü de dikkate alınır. Görüşmeyi düzenli ve sistemli bir şekilde yapmak, görüşme kalitesini artırmada yardımcı olur. Görüşme sürecinin önemli bir parçası da gözlemdir. Çocuğun genel görünüşü, davranışları, duygusal ve zihinsel durumu, dil ve motor becerileri, çok dikkatli ve titiz bir şekilde gözlemlenmelidir. Bu gözlemler sonrası alınan notlar, görüşme notları ile birleştirildiğinde, çocuk hakkında geniş bir resim oluşturulmuş olur. Aslında, görüşme süreci hem gözlem hem de mülakat süreçlerini içeren bir bütün olarak düşünülebilir.

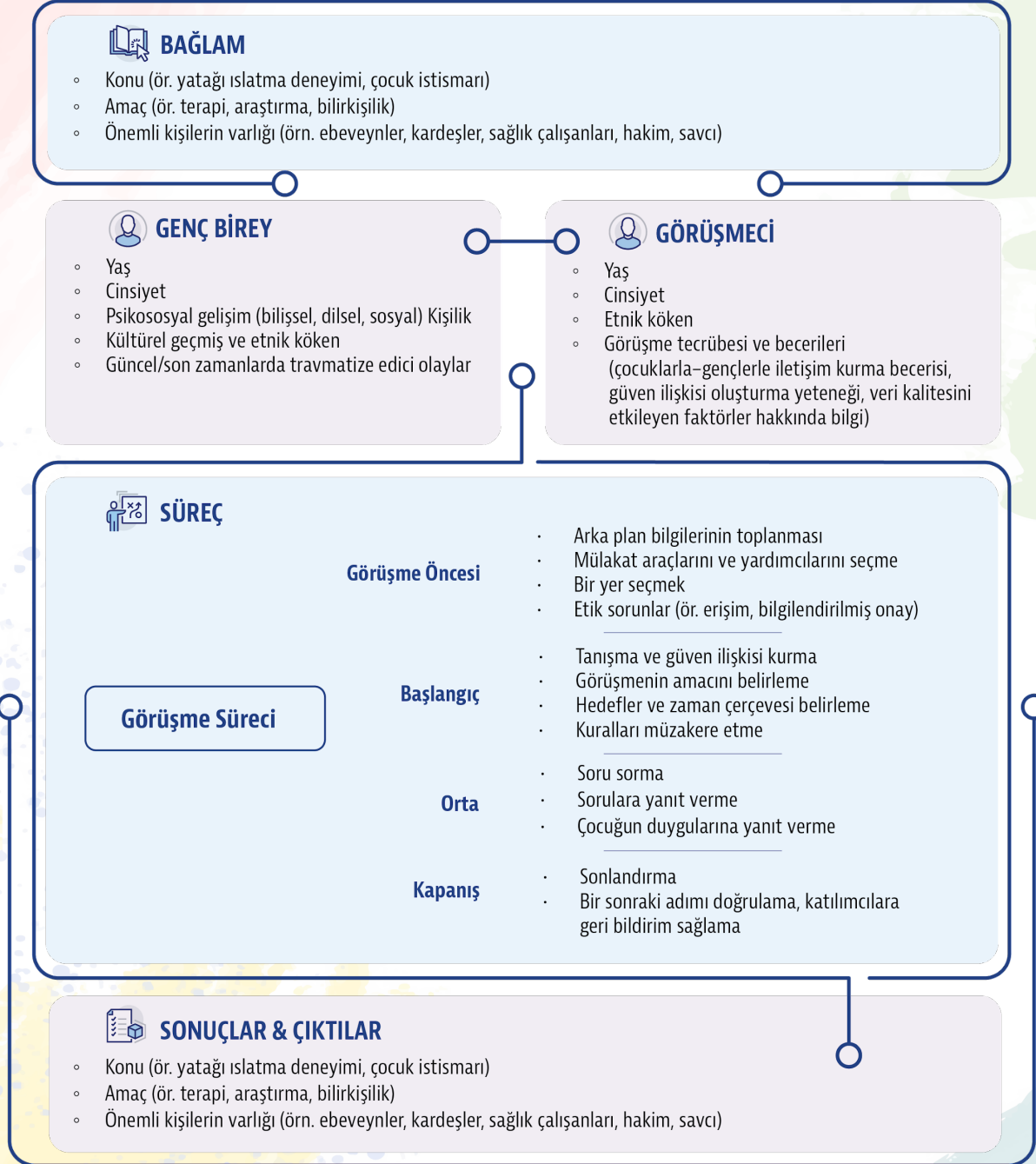
Çocuk konuşurken, görüşmecinin dikkatli, nazik fakat tutarlı bir göz temasını sürdürmesi ve dikkat dağıtıcı hareketler veya diğer dikkatsizlik belirtilerini azaltması hayati öneme sahiptir (Cameron, 2005).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tablo 2: Görüşme Süreci

Kaynak: Morison, Moir ve Kwansa, 2000.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Aşağıdaki konular, bir çocukla görüşme planlamada yararlı olabilecek bazı gelişimsel hususları ele almaktadır.

Etik ve Gizlilik

Görüşmelerin ne amaçla yapıldığı çocuğa açıkça belirtilmelidir. Çocuğun görüşme yapmayı reddetme hakkı olduğu akılda tutulmalı ve görüşmeye mutlaka onun onayı alınarak başlanmalıdır. Çalışma alanı ve görevler, çocuğun anlayabileceği bir dille açıklanmalıdır. Bazı görüşmelerde çocuklar, bilgilerinin nerede ve nasıl paylaşılacağını sorabilirler, bu durumda çocuğa net bilgi sağlanmalıdır. Eğer görüşmenin amacı adli bir konu ise, görüşmenin ve çocuğun sağlayacağı bilgilerin öneminin altı çizilmelidir.

Gizliliğin hangi hallerde ihlal edilebileceği görüşmecinin çalıştığı kurum ve kuruluşun mevzuatı ile diğer ilgili mevzuatlar çerçevesinde gözden geçirilmelidir. Çocuğa bu konuda net bilgi vermek önemlidir. Bu süreçte çocuğa bilgi verirken mutlaka çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemine ait özellikler dikkate alınmalıdır.

Adli bir görüşme yapılıyorsa yapılan görüşmenin sonunda çocuğa, ebeveynlerine veya savcıya/hâkime söylemenizi istedikleri veya istemedikleri bir şey olup olmadığı sorulabilir. Çocuklar herhangi bir görüşmede kendilerine saygı duyulduğunu, kabul edildiklerini ve güvende olduklarını hissettiklerinde, onaylanmadıklarını hissettiklerinden daha özgür ve dürüst bir şekilde cevap verirler (Morison, Moir ve Kwansa, 2000).

14

Görüşmenin İçeriği

Çocuklar görüşme yapılırken en çok kullanılan yöntemlerin başında ev (yaşam mekânları) ziyaretleri gelmektedir. Bir ev ziyareti, o çocuğun dünyasına girme ve çocuğun ev ve oyun ortamı hakkında bilgi edinme fırsatı verir. Ev ziyareti yaparken görüşmecinin her zaman görüşme sürecinde kullanılabilir bazı malzemeleri yanına alması gerekir. Bu malzemeler çocuğun yaşına ve ortaya çıkarmaya çalışılan bilgilere bağlıdır.

Çoğu zaman çizim kâğıdı, keçeli kalemler, boya kalemleri, kuklalar, oyunlar ve bir kart destesi yeterli olabilir. Aileyle ilk selamlaşmadan sonra, çocuktan kendi yatak odasını ve oyun alanını göstermesini ve ardından ailenin geri kalanından ayrı bir odada görüşmeye devam edilmesi istenebilir. Evden ayrılmadan önce, çocuğun aileyle birlikte gözlemlenmesi ve onların etkileşimli bir aile aktivitesine dâhil edilmesi yapılan gözlemin ve sonuçta elde edilecek

bilgilerin kalitesini artıracaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Görüşme sürecinde aşağıda ayrıntılı şekilde içeriklerinden bahsedilen oyunların bir kısmı bazı terapilerde de kullanılan oyunlardır ancak görüşme sürecinde kullanılacak oyunların terapötik bir amacı bulunmamaktadır. **Burada oyunun kullanılmasının tek amacı görüşmelerin daha etkili ve çocuk dostu olacak şekilde ilerlemesinin sağlanmasıdır.**

Görüşmeci görüşme yapılacak çocuk ve görüşmenin amacına uygun olan oyunları seçerek görüşmede kullanabilir. Bunun için mutlaka ön hazırlık yapmalı, oyunları seçmeli ve yanında oyunlarda kullanılmasında muhtemel malzemeleri bulundurmalıdır.

Görüşmeye Başlama

Görüşmenin başında direk görüşme konusu ile ilgili sorularla başlanmamalıdır. Çocuğun rahat hissetmeye başlamasına yardımcı olmak için çocuğun zaten bildiği ve nispeten tehdit edici olarak görmediği şeyler hakkında konuşmak daha iyi olacaktır. Çocuğun adı, yaşı, doğum gününün ne zaman olduğu, hangi sınıfta olduğu, okuldaki en sevdiği konu veya etkinlik, öğretmenlerinin adı, en iyi arkadaşlarının, kardeşlerinin veya evcil hayvanların adları gibi. Bu konulara odaklanmak, görüşmeye başlayan çocuklar için yaygın bir kaygı biçimi olan görüşme sürecinde sorulan her şeye **'doğru cevap'** verme konusundaki endişelerini azaltabilir (Cameron, 2005).

Görüşmenin ilk bölümünde, çocuğun rahat ve güvende hissetmesine yardımcı olmaya odaklanılması için çocuğa görüşmenin neden gerçekleştiğinin açıklanması gerekir. Başlangıçta, çocuğun keşfetmesine ve kendisi hakkında bir şeyler paylaşmasını sağlamaya yönelik bir olanak verilmesinden sonra görüşmeci kim olduğunu ve süreç içindeki rolünü anlatır (UNICEF, 2020). Burada kimi zaman görüşmeci, çizimleri de kullanarak hem kendini hem de orada neden bulunduğunu anlatmaya çalışabilir. Çocuğu süreçle ilgili soru sormaya teşvik etmek ve çocuğu yüreklendirmek önemlidir. Çocuklardaki kaygıyı azaltmanın ve çocuğun ilgisini çekmenin önemli yollarından biri oyunlardır. Çocukların dil yeteneğine olan bağımlılıklarını azalttığı için etkinlikler ve oyunların kullanımı etkilidir. Çocuk bu sayede kaygılarını en aza indirebilir.

Bu oyunlardan en bilinenlerinden bazıları **"bir insan çiz"** ve **"kendini çiz"** oyunlarıdır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bir insan çiz oyunu

Bu aktivitenin amacı çocuğa genel bir başlık verip hiçbir özellik belirtmeden bir insan çizmesini isteyerek çocuğun nasıl bir insan çizdiğini gözlemektir. Çizim yapıldıktan sonra görüşme içeriğine uygun değişken soru kalıpları kullanılarak çizilen kişinin yaşı, cinsiyeti, kim olduğu, ne iş yaptığı, neleri sevdiği, ailesi ve arkadaşları ile ilişkileri, nelerden mutlu olduğu, üzüldüğu şeyler olup olmadığı gibi pek çok soru sorulabilir.

Bu sorular başta farklı birini ifade ediyor gibi görünse de çocuk bir süre sonra kendini anlatmaya başlayacaktır. Görüşme sürecini oldukça kolaylaştıran bu aktivitenin uygun görülen çocuklarla yapılması görüşme kalitesi üzerinde etkili olacaktır.

Kendini çiz oyunu

Bu aktivitenin amacı, çocuğun gelişim düzeyinin bir göstergesini sağlamak ve çocuğun benlik algısını anlamaktır. Çocuktan kendisini çizmesi istenir. Çocuk çizimi tamamladıktan sonra, çocuktan bu çocuğun neye benzediğini, neler düşündüğünü veya hissettiğini söyleyen bazı kelimeler söylemesi istenir. Eğer bu küçük bir çocuksa, kelimeler çocuğun resmine yazılır ya da çocuk daha büyükse, çocuktan bu kelimeleri resmin kenarına yazması istenir. Böylece çocuğun okuma yazma becerileri de ölçülmüş olur.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

YAŞA UYGUN GÖRÜŞME TEKNİKLERİ

Çocuklarla görüşme yaparken, gözlem yapmak, çocuğun sorulara verdiği yanıtları ve oynanan oyunları yorumlamak gerekmektedir. Ancak bunların hiçbirini tek başına bir sonuca varmak için yeterli değildir. Bu nedenle gözlem ve soruların oyunla birleştirildiği görüşmelerin daha verimli olması beklenir. Görüşmecinin çocuğun yaş ve gelişim dönemlerine uygun oyunları bilmesi görüşme süreci için değerlidir (Eder & Fingerson, 2003). Burada amaç tek bir bilgi kaynağına dayanarak bir sonuca varmamaktır.

Çocuğun ekosisteminde yer alan tüm öğelerin bu kanaat sürecinde aktif bir şekilde değerlendirmenin içinde yer alması görüşmecinin daha net ve adil bir karara varmasına yardımcı olur. Bu kanıta dayalı bir karara varmak için de gereklidir.

Çocukların hangi yaş grubunda hangi becerilere sahip oldukları oldukça önemlidir. Morison, Moir ve Kwansa, (2000) tarafından oluşturulan tabloda (Tablo 3) 6 yaşına kadar geçen ilk çocukluk sürecinde çocuklardaki değişim net bir biçimde görülmektedir:

Tablo 3: 6 yaşına kadar olan çocuklarda dil gelişimi ve beceri kazanımı

Yaş	Dil özellikleri ve becerileri
1 yaş	İlk önce anlaşılabilir kelimeleri söyler, ancak basit ifadelerle söylendiğinde sözlü olarak cevap vermez.
18 ay	İki kelimelik kombinasyonlar kullanır.
2 yaş	Kelime dağarcığı 200–300 kelimedir. Konuşmaları başlatabilir ve basit ifadelerle yanıt verebilir.
3–4 yaş	1000'den fazla kelime dağarcığı. Basit cümleler kurabilir. 'Kim', 'ne' ve 'nerede' sorularını anlar. Geçmiş zaman ve geçmiş olayların kavramsallaştırılması zayıftır. Konuşmalarda 'konuşma sırasının kendisine gelmesini beklemenin' sosyal sürecini anlar.
5–6 yaş	2000 ila 2500 kelimelik kelime dağarcığına sahiptir. Daha uzun ve karmaşık cümleler kullanarak iletişim kurar. Geçmiş zamanı iyi kavrar. Geçmiş olayları hatırlayabilir ve tanımlayabilir. 'Ne zaman', 'neden' ve 'nasıl' sorularını anlar ve uygun şekilde cevap verebilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bebeklerle Görüşme

Bebeklerle gerçekleştirilecek görüşmelerin öncelikli adımı, bebeğin detaylıca gözlemlenmesidir. Bebeğin mizacı hakkında bilgi sahibi olabilmek için oyun sırasında veya genellikle ebeveynleri ile iletişim kurarken nasıl davrandığının dikkatlice izlenmesi gereklidir. Bebeğin gelişim aşaması ve yabancılara karşı verdiği tepkiler hakkında bilgi sahibi olmak, durumunu değerlendirme açısından kritik olabilir. Bebeğin ebeveynleri ile sağlıklı bir bağ oluşturup oluşturmadığı da bu süreçte incelenmelidir.

Gözlem sürecinde bebeğin göz teması kurma ve seslere tepki verme durumuna dikkat edilmelidir.

Bebeğin bulunduğu ortamda rahatlık ve huzur hissedip hissetmediği, ebeveynleri ile sakin bir iletişim içinde olup olmadığı, dikkatli bir şekilde gözlemlenmelidir. **Şüpheli uyandıran durumlarda, bebeğin görünen bölgelerine dikkatli bir şekilde bakılması, olası bir ihmal veya istismar durumunu ortaya çıkarabilir.** Bu yüzden, görüşme süresince dikkatli bir gözlem süreci izlenmelidir.

Ayrıca, bebeğin gözlemlenme sürecinde ebeveynler ile de detaylı bir görüşme yapılmalı ve bebeğe dair detaylı bilgiler alınmalıdır. Ebeveynlerin bebeği ile olan etkileşimleri de gözlemlenmeli ve notlar alınmalıdır.

Görüşme sonunda bebeğin ev ortamında ne kadar güvende hissettiği, davranışlarının doğal olup olmadığı, yeni durumlara nasıl uyum sağladığı, nasıl tepkiler verdiği ve temel ihtiyaçlarının ne derece karşılandığı hakkında bilgi sahibi olunabilir.

2-5 Yaş Grubu Çocuklarla Görüşme

Yürümeyi ve koşmayı yeni öğrenen bu yaş grubu çocuklarda ince motor beceriler gelişmeye başlamıştır. Kelime hazneleri genişlemeye başlamıştır bu sayede uzun cümleler kurabilir kendilerini daha iyi ifade edebilirler. Sosyal açıdan diğer çocuklarla sosyal iletişim kurmaya başlarlar, duygularını ifade etme ve karşısındaki bireylerin duygularını anlamaya başlarlar. Bu yaş grubu çocuklar çoğu günlük işi tek başına yapmaya çalışır özgürlük duygularını daha yoğun yaşamaya çalışırlar. Çocukların hayal güçleri gelişmeye başlamıştır. Bu yaş grubu çocuklarda öğrenmeye ve keşfetmeye aşırı bir merak vardır ve dikkat süreleri giderek artmaktadır (Arslan, 2016; Crowley, 2020; Öğretir Özçelik, 2019; Satıcı, 2020; Sezer İnce,2022).

Bu yaş grubuyla görüşme yaparken, oyun figürleri, küçük insanlar ve hayvanlar, küçük evler, arabalar gibi oyuncakların bulunduğu bir masa hazırlanmalı ve çocuk bu masaya davet edilmelidir. Oyun esnasında çocukla belirli temaların ortaya çıkıp çıkmadığı ve bu temaların duruma bağlı olarak değişip değişmediği izlenmelidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocukla kurulan diyalog kesinlikle çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Bu süreç bazı örnekler üzerinden anlatılabilir:

Mümkünse, çocuğun anlayacağı şekilde kısa ve basit cümleler kullanın. Eğer çocuğun kullandığı bazı terimler aşına olmadığını terimlerse, "Buna ne diyorsun?" veya "Bana bununla ilgili ne bildiğini anlatır mısın" şeklinde sorular sorabilirsiniz.

Zamirler yerine isimleri tercih edin (örneğin, "o" yerine "Arda Amca" veya "Leyla Teyze" gibi).

Eğer bir çocuk bir soruyu anlamadıysa, soruyu tekrarlamak yerine farklı bir ifadeyle sorun. Çünkü aynı soruyu tekrarlıyorsanız, çocuk ilk seferinde yanlış cevap verdiğini düşünebilir ve cevabını değiştirebilir.

Zamanla ilgili sorular sormaktan kaçının.

Görüşmenin başında, görüşmenin amacı ve süresi belirlenmelidir. 30 dakikadan uzun süren görüşmeler, çocuğun konsantrasyon gücünü zorlayabilir. Daha kısa konsantrasyon aralıkları olan ve dikkat dağınıklığına daha kolay maruz kalan küçük çocuklar, sıkça yönlendirilme ve sözlü-sözsüz empatik tepkiler olmadan konuşmayı sürdürmeyi zor bulabilirler. Aşırı miktarda soru sormak, aydınlatıcı olmayan tek kelimelik yanıtlar veren 'zorla seçim' sorularına dönüşebilir. Bu nedenle, görüşmenin süresinin doğru belirlenmesi çok önemlidir.

Aynı şekilde 2-3 yaşında olan bazı çocukların sözel ifade becerileri çok iyi olmayabilir. Bu yaş grubu çocuklarla bir durumu veya olayı yeniden yaratmak hafızalarını uyardırma yardımcı olur.

Bazı oyunlar çocuğun hayatının merkezinde kimin olduğu ve çocuğun belirli kişiler hakkında hangi duygulara sahip olduğu ile ilgili çok önemli bilgiler verir. Bu çocuklarla yapılandırılmış bazı oyunlar oynanabilir. Oyunlara hâkim olmak görüşme sürecinde ciddi bir avantaj yaratacaktır. Bu oyunlara aşağıda kısaca yer verilmiştir.

Bebek evi (evcilik) oyunları

Evcilik oyunları, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini gözlemlemek için mükemmel bir araçtır. Oyunda çocuktan belirli figürleri yerleştirmesi istenir ve çocuğun yorumları dikkatle takip edilir. Özellikle anne ve babası hakkında yapmış olduğu yorumlar, çocuğun aile içi yaşamı ve ebeveynleri ile olan ilişkisi konusunda çok değerli ipuçları sunabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çay partisi oyunu

Çay partisi oyunu, çocukların kimleri dikkate alıp kimleri almadığını gözlemlemek için mükemmel bir fırsattır. Çocuklardan çeşitli figürlerin belirli kişileri temsil etmesini ve bu figürleri çay partisi sahnesinde yerleştirmesini talep edebiliriz. Çocuğun kişileri nereye ve nasıl yerleştirdiğine bakarak aile üyeleriyle olan ilişkileri hakkında kıymetli bilgiler elde edebiliriz. Bu süreçte çocuğun yeni insanlarla nasıl etkileşim kurduğu da gözlemlenebilir.

Araba ve uçakla seyahat etme oyunu

Bu oyun, çocukların oyun figürlerini araba ve uçağa yerleştirecek bir yerlere gitme sürecinden keyif aldıkları bir etkinliktir. Oyun sırasında çocuğa çeşitli sorular yönlendirerek çocuğun **mikro ekosistemiyle** olan etkileşimlerini daha iyi anlayabiliriz.

Hissetme oyunu

Bu oyunda şunlar kullanılır:

1. Bir iplik parçası,
2. Bir silgi,
3. Bir taş,
4. Keskin uçlu olmayan bir kalem veya küçük bir top

Yukarıdaki nesnelerin bulunduğu bir kâğıt torba hazırlanır. Çocuklar oynarken kendilerini rahat hissederler.

Çocuğun duygularını keşfetmenin yolunu açabilir. Çocuktan torbaya elini sokup bir nesneye dokunmasını ve seçtiği nesnenin nasıl bir şey olduğunu size açıklamasını isteyin.

"Küçük mü, büyük mü, yumuşak mı, sert mi, uzun mu, kısa mı?" gibi sorular sorun. Sonrasında tüm nesnelere çantadan çıkarın ve çocuktan nesnelere dokunduğunda neler hissettiğini çizmesini isteyin. Her çizilen yüzün yanına duyguyu uyandıran şekli koyun. Sonrasında çizdiği resimleri anlamlandırmasını isteyin ve çizdiği duruma benzer bir durumun kendi başına gelmesi halinde nasıl hissedeceğini sorun. Zor olaylarla güvenli olayları birbirine karıştırmak ve şu tarz sorular sormayı deneyin.

"Annenin yanında yattığında nasıl hissediyorsun?", "Oyun oynamak için parka gittiğinde neler hissediyorsun" gibi. Bu tür soruları görüşmenin odağıyla bağlantılı olarak görüşme öncesinde hazırlayın.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Kitap okuma oyunu

Bu oyun, çocuğun içinde bulunduğu durumu anlamak için çocuğa uygun bir hikâye okunarak oynanır. Çocuğa hikâye hakkında neler düşündüğünü sorduktan sonra, oyunun kendi durumuna ne kadar uygun olduğunu anlamak için çocuğa bazı sorular sorabiliriz.

Örneğin Dinozorun boşanması konulu bir masal kitabını okuduktan sonra

"Bu, ailenizde oldu mu?",

"Hiç böyle hissettin mi?",

"Annen/baban olduğunda ne yaptın?"

gibi sorular sorun. Burada sorular ve masal tamamen görüşmecinin yapacağı görüşme konusuna göre farklılaşacaktır.

21

Telefon oyunu

Bu oyunun oynanabilmesi için oyuncak iki telefon gereklidir. Oyuncak telefon olmadığı durumlarda oyun sepetinde bulunan telefon benzeri iki nesne de telefon yerine kullanılabilir. Bu oyunda çocuğa farklı inandırıcı telefon görüşmeleri sunulur, boşanma ve velayet konulu bir görüşme planı için şu türde sorular sorulabilir:

"Diyelim ki baban anneni arayıp seni almaya gelip gelemeyeceğini sormuş."

"Babanın evindeyken annen seni arıyormuş gibi davranalım."

"Diyelim ki baban seni arıyor ve annen ona kızgın."

"Babanın yanındayken anneni arıyormuş gibi davranalım."

"Diyelim ki baban seni arıyor. Sana ne diyor?"

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sorular görüşme yapılacak konuya göre değiştirilerek istenilen şekilde ve sayıda soruya dönüştürülebilir.

Bu sorularla çocuktan alınması planlanan çoğu bilgiye ulaşilabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, çocukla ilgili çok nitelikli bilgi toplamak ve ön hazırlık sürecini en iyi şekilde organize etmektir.

6-9 Yaş Grubu Çocuklarla Görüşme

Bu yaş grubu çocuklar fiziksel olarak daha bağımsız ve aktiftir. Günlük kişisel bakım gereksinimlerinin çoğunu tek başlarına yapabilirler. Duygusal açıdan daha bağımsız olmaya çalıştıkları bir dönemdir. Sosyal yaşamda kendilerine olan güvenlerinin arttığı, daha fazla sosyalleştikleri, bir gruba dahil olmayı önemli gördükleri, kabul edilmenin, sevmenin ve sevilmenin değerli olduğunu düşündükleri bir dönemdir. Yeni bilgi ve beceri edinmeye oldukça açıktırlar. Kendi duygu ve düşüncelerini kendilerinden daha emin ve net bir şekilde ifade edebilirler (Arslan, 2016; Crowley, 2020; Öğretim Özçelik, 2019; Satıcı, 2020; Sezer İnce,2022).

Bu yaş grubunda, bir çocuğun bir soruyu kavrayıp kavramadığını belirlemek adına, "Anlıyor musun?" diye sormak yerine, söylediklerinizi tekrar etmesini talep etmek daha etkili bir yaklaşım olabilir. Görüşme sürecinde, uzmanların sıklıkla aynı soruyu tekrarlamaya meyilli oldukları görülmektedir. Bu tip görüşmelerde, her yanıtı başka bir soruyla takip etmek yerine, çocuğun verdiği yanıtlar üzerine yorum yapmak, durumu detaylandırmasını istemek veya basitçe çocuğun yanıtını kabul etmek daha uygundur.

Çocuğun günlük rutinlerini keşfetmek, belirli bir durumu daha ayrıntılı olarak hatırlamasına yardımcı olabilecek belirli etkinliklere başvurmayı mümkün kılar. Bu durum, çocuk hakkında daha fazla bilgi toplamamızı sağlar.

Çocuğun aile durumu, çocuğun duyguları ve/veya aileleri hakkındaki duyguları hakkında bilgi edinmek için kullanılan yaygın tekniklerden bazıları şunlardır (Vasquez, 2000):

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Üç dilek tekniği

Çocuğa görüşme yapılacak konuyla ilgili olarak şu tür sorular sorulabilir:
"Ailenizle ilgili üç dileğiniz olsaydı, bunlar ne olurdu?"

Yaygın cevaplar şunlardır:

"Annem ve babamın birlikte yaşadığı, kavga etmeyi bıraktıkları veya hepimizin aynı evde yaşadığımız..." Bu tür sorularla çocuğa belirli sınırları olan hayal ötesi bir güç verildiği için çocuğun bunu özgürce kullanmasına olanak yaratılmış olur.

Sihirli değnek tekniği

Bir diğer yöntem de sihirli değnektir. Bu yöntemde çocuğa

"Eğer sihirli bir değneğin olsaydı ve istediğin her şeyi değiştirebilseydin

Ailen,

Annen veya baban,

Yaşadığın yer ve

Kendin hakkında neyi değiştirirdin.

23

Bu çocuklar yaşamları üzerinde bir kontrol duygusuna ihtiyaç duyduklarından, ebeveynleri "değiştirmekten" zevk alırlar. Bazıları **"Bana bağırmayı bıraktıklarını sağlarım"** veya **"Babamı daha eğlenceli yapardım."** veya **"Annemi her zaman bu kadar yorgun yapmazdım"** şeklinde yanıtlar verebilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Aileni çiz oyunu

Aileyi ilgilendiren bir konuda görüşme yapılacaksa çocuktan ailesini çizmesini isteyebilirsiniz. Çocuk bu yönerge sonrası genellikle kendi ailesinin idealize edilmiş bir versiyonunu çizecektir. Çizim sonrası çocuktan,

"Bana ailerden bahset." veya **"Bana annen veya baban hakkında bir şeyler söyle"** diyerek anlatmasını isteyebilirsiniz.

Daha sonra çocuktan ailesini herkesin aktif bir şeyler yaptığı şekilde çizmesini de isteyebilirsiniz. Bu çizim sonrası çocuğa şu türden sorular sorabilirsiniz: **"Bu çizimi yaparken nasıl hissettin?"** Çocuk sadece bir ebeveynle bir resim çizerse, çocuktan **"Bana evindeki ailenin bir resmini çiz"** cümlesi ile yeni bir çizim oluşturmasını isteyebilirsiniz.

Anneni/babanı çiz oyunu

Çizim tamamlandıktan sonra çocuğa,

"Bu bana annenin ve babanın neye benzediği hakkında bir fikir veriyor. şimdi bana annenin ve babanın neye benzediği hakkında bir fikir verecek bazı kelimeler söyleyebilir misin, ben de bana söylediğin gibi resimlerinin yanına kelimeleri yazacağım." Bazı çocuklar onlara bazı kelime örnekleri vermenizi isteyebilir veya aralarından seçim yapabilecekleri bir dizi sıfat içeren uzun bir listeniz

olabilir. Bazı çocuklar huysuz, çok bağıran, eğlenceli ve beni gezdiren gibi ifadeleri kullanmakta hızlıdır. Diğer çocuklar suskundur. Çocuk sıfatları sağlamakta zorlanıyorsa, tahmin etmeye ve sormaya çalışabilirsiniz:

"Annen eğlenceli, çok üzđün, sessiz veya sıkıcı mı?" Genellikle bu teknik çocuğun her ebeveyn hakkındaki görüşü hakkında bir fikir verir.

Hayvan projeksiyonu oyunu

Çocuğa evde hayvan bulundurmaya veya çocuğun en sevdiği hayvanların neler olduğunu sorun. Sonra şu soruları sorun: **"Hangi hayvan size anneni/babanı hatırlatıyor? Neden?"**

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Ya da çocuktan kendisine anne/babasını hatırlatan hayvanı çizmesini isteyin. Sonra çocuğa **"Kendini bir hayvana dönüştürebilseydin, hangi hayvan olurdun? Neden?"** sorusunu da sorabilirsiniz.

Projektif hikâye anlatımı tekniği

Bu yöntemde çocukla bir hikâye oluşturma önerilir. Çocuğun bunu kabul etmesi ile görüşme konusuna bağlı olarak bir hikâye oluşturulur ve çocuktan hikâyenin bazı noktalarına katkıda bulunması istenir. Görüşmeci uygun yerlerde hikâyeyi durdurarak çocuktan o kısmı tamamlamasını ister. Çocuk da aynı şekilde ekleme yapıp hikâyeyi görüşmeciye gönderir. Bu durum birinin hikâyeyi bitirmek istemesine kadar sürer.

Örneğin bir aile görüşmesinde şöyle bir başlangıç yapılabilir:

"Bir zamanlar Ajda, annesi ve babasıyla birlikte bir (burayı çocuk ekler) içinde yaşıadı. Ajda, anne ve babası ile ...'ya birlikte gitmeyi severdi. Sonra bir gün, babası..."

Bu tür bir görüşmede oluşturulan hikâye size çocuğun yaşam öyküsü hakkındaki algısı veya çocuğun hayal kurma kapasitesi hakkında daha fazla bilgi verebilir. Bununla birlikte, çocuklar size daha az tehdit edici bir şekilde kendileri hakkında bilgi verme fırsatına sahip olurlar.

Anne-Babanın evini çiz oyunu

Çocuktan aile üyelerinin evlerinin resmini çizmesini ve ardından her evin yanında en çok ve en az neyi sevdiğini listelemesini isteyebilirsiniz.

Çocuklara evde yaşayan diğer bireyler hakkında neler hissettiklerini de sorabilirsiniz. Bu çocukların kardeşleri ve evdeki diğer önemli kişilerle olan ilişkileri hakkında sizi bilgilendirebilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Hayattaki en sevdiğim şeyler oyunu

Bu oyunda üç yaprak kâğıt alınır ve bunların başına anne, baba ve çocuğu temsilen 'ben' yazılır. Çocuktan herkesin en sevdiği şeyleri ilgili sayfada listelemesi istenir. Örneğin, **TV programı, dondurma, spor aktivitesi, sevdiği oyuncaklar, şarkıcılar, video oyunları** vb. Her cevap, çocuktan kendileri hakkında daha fazla şey paylaşmasını istemek için bir fırsattır. Üç liste tamamlandıktan sonra, çocuğun bir ebeveynle özdeşleştiği alanlar hakkında bir fikriniz olabilir.

Ne zaman nasıl hissedersin oyunu

Çocuk için günlük yaşamda karşılaşılabileceği durumların bir listesini hazırlayın ve buna uygun örnek cümleler yazın. Sonra bu cümleleri karıştırın.

Örnek olarak:

"İyi notlar aldığında nasıl hissedersin?"

"Annen/baban kötü notlarını görünce nasıl hissedersin?"

"İstediginde geç saatlere kadar uyanık kalabildiğinde nasıl hissedersin?"

"Babanın olduğu yerdeyken annen seni almaya geldiğinde nasıl hissedersin?" cümleleri verilebilir.

Bir kara tahta veya büyük bir kâğıt alıp üzerine yatay çizgiler çizin. En üste sol kenara "**Harika**" ortaya "**İyi**" sağ kenara "**Korkunç**" yazın. Çocuklar bu şekilde işaretlenmiş büyük bir kâğıt parçası gibi materyallerle sorulan sorulara daha duyarlı yanıt verirler. Çocuktan yanıtını belirtmek için yatay çizgiye dik bir çizgi çizmesini isteyin. Çocuğun dik çizgi çizdiği yerin yanına sorunun numarasını da yazın. Bazı durumlarda, çocukların duygularını ifade etmeleri için sözel yanıt vermek yerine çizgi kullanmaları daha güvenli olabilir. Çocuk bu şekilde kendini daha rahat ifade edebilir. Bu yöntem pek çok konuya uyarlanabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

HARİKA 😊	İyi 😊	KORKUNÇ 😞
2		
	4	
	5	
		6
8		
	11	
	13	

Yaşam öyküsü oyunu

Çocukla birlikte çocuğun yaşam öyküsünü yazmak yine çocukla ilgili pek çok ayrıntıyı öğrenmenizi sağlar.

Duvara büyük bir kâğıt yapıştırıp çocuğa **"Hayatın hakkında kısa bir hikâye yazalım..."** diyebilirsiniz.

Burada çocuk da yazabilir, çocuğun söylediklerini siz de duvardaki kâğıda aktarabilirsiniz. Çocuğa şu şekilde komutlar vererek çocuğun kendi yaşamını anlatmasını sağlayabilirsiniz:

"Doğduğun yerden başlayalım. Doğduğunda orada kimin olduğunu biliyor musun?"

"Çocuğun adı" "şehrinde" "tarihinde" doğdu gibi cümlelerle çocuğun yaşam öyküsü oluşturulabilir.

SARP'IN HAYAT HİKAYESİ

Sarp, Ankara'da 2016 tarihinde doğdu. Doğduğunda yanında annesi, babası, anneannesi, babaannesi, dedeleri, 2 halası, 1 teyzesi, 3 amcası, 1 dayısı vardı. Sarp çok hasta olduğu için hastanede yattı, 2 defa ameliyat oldu. Sonra iyileşti. En sevdiği arkadaşları olan Elif ve Kaan ile birlikte kreşe başladı...

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Yaşam yolu etkinliği

Bu oyunda çocuktan hayatındaki önemli olayları işaretleyerek bir yol çizmesini isteyin. Yolun başına çocuğun doğum tarihini ve doğum yerini belirten bir not yazın. Çocuktan, yaşamı boyunca meydana gelen hastalıkları veya zor zamanları temsil etmesi için yoldaki tümsekleri, çukurları, kayaları veya diğer engelleri yapmasını isteyin. Çocuk bunları çizerken siz de yol üzerine not alın. Yolun sonunda, çocuğun ileride ne gördüğünü sorun.

Örneğin,

Ne yapacak?

Nerede yaşayacak?

Bu sorular görüşmenin içeriğine göre değiştirilebilir.

Cümle tamamlama etkinliği

Cümle tamamlama etkinliği çok bilinen ve sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Çocukla farklı teknikler kullanılarak iletişim kurulduktan sonra görüşme konusu ile ilgili önceden hazırlanan bazı cümleler kullanılabilir. Yarım hazırlanan bu cümleleri çocuğun tamamlaması istenir. Bu sayede pek çok konuda çocuğun esas düşünceleri de öğrenilmiş olur.

Örneğin;

..... olsa çok mutlu olurum.

Hayatımın en güzel anı....

..... olmasaydı daha mutlu olurum.

Elimde sihirli bir güç olsa

..... olsa o gün çok mutlu olurum.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bir ada çiz oyunu

Bu oyunda büyük bir kâğıt alınır bir ada çizimi yaptırılır. Oyun sırasında bazı insan figürlerinin olması oyunun daha verimli olmasını sağlar. Kâğıt ve figürler hazırlandıktan sonra çocuğa şu cümle söylenir **“ihtiyacın olan her şeye sahipsin ancak orada senden başka kimse yaşamadığı için yalnızsın. Birden sihirli bir peri yanına geliyor ve sana adada yanına kimi istersen getirebileceğini söylüyor. Sen kimleri isterdin yanında ve onların adada nerede yaşamasını isterdin?”**

Bu soru ile çocuğun hayatında kimlerin önemli olduğuna dair net bir fikir edinebilirsiniz. Ayrıca ekosisteminde yer alan bireylerin birbirleri ile olan iletişimleri ile ilgili de adada yerleştirdiği yere göre fikir edinebilirsiniz. Bu oyunda kişilerin yanında adaya neleri koymak istediğini de sorabilirsiniz. Böylece çocuğun ilgi alanları ve sevdiği şeyler ile ilgili çok net bilgiler edinebilirsiniz. **Bu oyun, herkesin yaşadığı yere geri dönmesi ve herkesin sonsuza dek mutlu bir şekilde yaşamasıyla sona erer.**

Yapı oyuncakları ile oynanan oyunlar

Çocuklardan daha çok lego adıyla bilinen bloklarla bir yer inşa etmelerini , sonrasında da çocuğun inşa ettiği yerle ilgili bir hikâye anlatmasını isteyebilirsiniz. Bu sayede çocuk yine kendi yaşamı ile ilgili kilit bilgiler verecektir.

29

10-13 Yaş Grubu Çocuklarla Görüşme

Bu yaş grubundaki çocuklar ergenlik öncesi son dönemdedir. Bu nedenle ciddi bir büyüme atağı ve zaman zaman bu büyümeye bağlı yaşanan uyum zorluğu sebebiyle sakarlık sorunları yaşayabilirler. Bu dönemde çocukların bedenleri birden çok hızlı gelişmeye başladığı için buna uyumlanmaları zaman alır. Bu yaş grubunda fiziksel ve cinsel özelliklerinin daha çok farkına varırlar. Fiziksel değişimle paralel yaşanan hormonal değişim çocukları duygusal anlamda da etkiler. Kendilerini tanımlamak için giyim tarzı, görünüş, sosyal medya gibi araçları kullanmaya ağırlık verirler. Bu dönem bir kimlik oluşumunun başladığı dönemdir. Sosyal yaşamda yaşadıkları pek çok şeyden etkilendikleri, zaman zaman bu konuda baskı temelli sorunlar yaşadıkları, duygusal açıdan karşı cinsle daha yakın ilişki kurmanın önemli olduğunu düşündükleri, daha fazla bağımsız olmaya çalıştıkları, dikkat süresinin eskiye oranla daha çok arttığı, kendilerini çok iyi ifade edebildikleri, daha olgun hissettikleri ve kim oldukları anlamlandırmaya başladıkları karmaşık duygusal süreçlerin hakim olduğu bir dönemdir (Arslan, 2016; Crowley, 2020; Öğretir Özçelik, 2019; Satıcı, 2020; Sezer İnce,2022).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

10-13 yaş grubu çocuklarla iletişimde daha önce bahsedilen oyunların çoğu bu yaş grubu için de uygundur. En kullanışlı oyunların başında bir ada çiz oyunu gelmektedir. Burada en önemli nokta, oyunları çocukla yapılan görüşmenin konusu ile ilişkilendirmek ve çocuğun gelişim düzeyini dikkate almaktır.

Bu yaş grubu çocuklarda mantıksal düşünme gelişmiştir, bu yüzden onlara bir şekilde meydan okumaya çalışarak pek çok bilgi alabilirsiniz çünkü bu yaş grubu çocuklar bir şekilde sizinle tartışarak kendisini daha iyi ifade etmeye çalışacaktır. Aşağıda bu bağlamda kullanılabilecek tahmin ve tartışma odaklı iki teknik verilmiştir:

Tahmin oyunları

Bu oyunda görüşmeci kendini çocuğa tanıttıktan sonra ona farklı sorular sorar. Örneğin,

"Hayatın hakkında birkaç şey tahmin edeceğim. Umarım doğru ya da yanlış tahmin ettiğimi bana söylersin." Daha sonrasında şu şekilde devam edilebilir:

"Babanın yanına gitmeyi sevdiğini düşünüyorum çünkü annenin yeni bebeğinden çok hoşlanmıyorsun. Haklı mıyım?". Sık sık yanlış olduğunu

bildiğiniz bir şeyler söylemeye çalışınca çocuğun size detaylı bir açıklama yaptığını ve sizi düzelttiğini göreceksiniz. Bu yaş grubu çocuklar genelde karşılarındaki

yetişkinlerin yanıldığını kanıtlamayı severler. Teknik bu açıdan dikkatli bir şekilde farklı olaylar için kullanılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken temel konu çocukları rencide edebilecek

hiçbir söz ve davranışa yer vermemek ayrıca bu tekniği çocuğun isteği dışında zorla yapmamaktır. Tekniğin kullanımında da genel görüşme kuralları aynen geçerlidir. Çocuğun alanına ve düşüncelerine

saygı duymak esastır.

30

Tartışma tekniği

Bu teknikte çocuk ile bir durum ele alınır ve durumun neden belirlenen şekilde olması gerektiği üzerine nedenler sunulur. Çocuk sizin

mantığınızın doğru olduğunu düşünürse siz puan alırsınız ama sizin düşüncenize katılmıyorsa ve bunu nedenleri ile açıklayıp sizi ikna ederse o

puan alır. Bu puanlar bir tahtaya veya büyük bir kâğıda yazılır. Burada bazen kasıtlı olarak bazı noktalar saklanabilir çocuğun bu noktaları fark edip savunması ve tartışarak kendini ifade etmesi sağlanır. Bu

teknikte amaç, çocuğun kendini net bir şekilde ifade etmesini sağlamaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Talk şov tekniği

Bu iki meydan okuma tekniğinin yanında kullanılabilir diğer bir teknik de talk şov tekniğidir. Bu teknikte çocuğa röportaj yapıyormuş gibi davranmasını veya bir TV talk şovuna katılmış gibi konuşmasını isteyin. Örneğin boşanma konusunda yapılacak bir söyleşide çocuğa:

**"Çocukların ebeveynlerinin ayrılması veya boşanması konusunda zor buldukları şeyler hakkında ne düşünüyorsunuz?",
"Ebeveynleri artık birlikte yaşamayan çocuklara yardımcı olabilecek bazı şeyler hakkında TV izleyicilerine ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz"**

gibi sorular sorarak çocuğun konu ile ilgili fikirlerini öğrenmeye çalışabilirsiniz. Bu teknikte de pek çok konuda çocuğun fikri alınabilir.

Ergenlerle Görüşme

Ergenlik en hızlı fiziksel ve biyolojik değişimin yaşandığı dönemdir. Bu hızlı değişim ve dönüşüm süreci ergenlerin yaşamlarında uyumla ilgili ciddi zorlukları da beraberinde getirir. Duygusal dalgalanmaların yoğun yaşandığı bu dönemde ergenlerin tutarsız davranışları oluşabilmektedir. Bu dönemde soyut düşünme ciddi anlamda gelişir, problem çözme, yaratıcılık, dürtü kontrolü, karar verme ve problem çözme gibi beceriler gelişir. Bu dönem aileden çok akran grubuyla vakit geçirdikleri ve bağımsızlığa daha çok önem verdikleri bir dönemdir. Yoğun bir kimlik bunalımının yaşandığı bu süreçte benliğe dair düşüncelerde yoğun bir idealizm görülür. Yaşantılarında duygusal bir olgunluk görmek çok mümkün değildir. Cinsel gelişimin en hızlı olduğu bu dönemde karşı cinse dair ciddi bir çekim etkisi görülür. Bu dönem çocukluktan yetişkinliğe doğru süren bir geçiş dönemidir. Dönem itibariyle yaşanan tüm değişim bireylerde karmaşık bir duygusal durumun oluşmasına neden olur (Dolgin, 2014; Santrock,2021; Santrock,2020; Todnem,2022).

Ergenlerle gerçekleştirilecek görüşmelerde, çizim yapma veya oyun oynama yöntemlerinin işlevselliği düşük olabilir. Ergenlik döneminin genellikle daha tepkisel ve savunmacı bir dönem olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Bu aşamada, yetişkinlerle görüşme sırasında kullanılan birçok teknik uygulanabilir.

Gençlerin kendilerini daha rahat ifade edebildikleri bu dönemde, onlara çok küçük çocuklar gibi yaklaşmak yerine, onları dikkatli ve özenli bir şekilde dinleyecek bir tutum sergilemek esastır.

Görüşmenin amacının iyi bir şekilde belirlenmesi ve bu amacın gence açıkça ifade edilmesi gereklidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Gizlilik konusunda izlenecek tutumun gence net bir şekilde aktarılması ve onayının alınması hayati bir noktadır. Görüşme boyunca gençlerin ihtiyaçları ve yaşadığı tüm sorunlar göz önünde bulundurulmalıdır. Bu görüşmeler için yapılacak ön hazırlık, görüşme kalitesini belirgin bir şekilde etkileyebilir.

Örneğin, boşanma konulu bir görüşmede bazı gençler, acıdan uzaklaşmak amacıyla aile ile ilgili konuları tartışmaktan kaçınabilir ve herhangi bir sorgulamaya karşı direnç gösterebilirler. Genellikle, görüşmenin ilk kısmı gençleri, boşanma dışındaki hayatlarında merkezi rol oynayan konular hakkında konuşmaya teşvik etmeye odaklanmalıdır. Bu konular flört, arkadaşlar, dersler, spor ve sosyal etkinlikler gibi konular olabilir. Buradaki hedef, gencin kendini rahatça ifade etmesini sağlamaktır.

Görüşme sürecinde gençle çatışma yaratabilecek soru türlerinden kaçınılmalıdır. Bunun yerine, gençlerin düşüncelerini açığa çıkaracak açık uçlu sorular kullanılmalıdır (Roberts, 2011). **“Şu an nasıl hissediyorsun? Anne ve babanın boşanması senin için nasıl bir deneyimdi? Bana eski anlarından bahseder misin? Son yıllarda hayatında neler değişti? En son yaşadığın... olay seni nasıl etkiledi?”** gibi sorularla gencin kendini ifade etmesine olanak sağlanmalıdır.

Nadiren de olsa, gençlerle yapılan görüşmelerde onlardan bir çizim yapmalarını talep edebilirsiniz. Yanınıza getirdiğiniz figürlerle ekosistemlerinde yer alan kişileri simgelemelerini isteyebilir ve bu sembollerin hayatlarında hangi yerlere konumlandırıldığını gözlemleyebilirsiniz. Bu etkinlik, gencin çevresi ile olan etkileşimini ortaya çıkaracak geri bildirimler verebilir.

Görüşme öncesinde not alınacaksa bu durum mutlaka gence açıklanmalı ve onun onayı alınmalıdır. Bu noktada “Burada konuştuğumuz benim için önemli, bu nedenle not alabilir miyim?” gibi sorular sorulabilir. Görüşme süresince, görüşme akışını bozmadan not almak için özen göstermelisiniz. Notlarınızda zaman zaman çeşitli semboller kullanabilirsiniz. Gencin sizin yazdıklarınızı görmesi uygun olmayabilir.

Gözlemediğiniz veya yorumladığınız bir konu hakkında çeşitli sembollerle not alarak gencin bunu anlamasını engelleyebilirsiniz. Kendinize ait anlamlı bir sembol şemasına sahip olmak, görüşmelerde daha etkili olmanıza yardımcı olacaktır. Örneğin alfa, beta ve gama sembollerini fiziksel, cinsel istismar ve psikolojik şiddet gibi sorunlarla eşleştirip kâğıda not alabilirsiniz.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Αα
alpha

Ββ
beta

Γγ
gamma

Δδ
delta

Εε
epsilon

Ζζ
zeta

Ηη
eta

Θθ
theta

Ιι
iota

Κκ
kappa

Λλ
lambda

Μμ
mu

Νν
nu

Ξξ
xi

Οο
omicron

Ππ
pi

Ρρ
rho

Σσ
sigma

Ττ
tau

Υυ
upsilon

Φφ
phi

Χχ
chi

Ψψ
psi

Ωω
omega

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

DEĞERLENDİRME

Görüşme sürecinin kritik aşamaları arasında ön çalışmanın yapılması, çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması, görüşme öncesinde son kontrollerin yapılması ve görüşmenin gerçekleştirilmesi yer alır. Son aşamada ise toplanan tüm verilerin işlenmesi gerekmektedir. Çocukla yapılan görüşmeyi bir süreç olarak düşündüğümüzde, ne kadar çok veriye sahip olursak, o kadar sağlıklı bir kanaat oluşturabilir ve çocukla ilgili daha etkili kararlar almaya yardımcı olabiliriz.

Çocukla gerçekleştirilen görüşme basit bir işlem olmadığı gibi, bir sonuca ulaşmak da kolay bir süreç değildir. Bu süreci, birçok ipucunu birleştirerek bir sonuca ulaşma yolculuğu olarak düşünebiliriz. Bu yolculuk, bazen karmaşık ve üzerinde uzun süre düşünmeyi gerektiren, hatta zaman zaman bir süpervizörden yardım almayı da içeren bir sürece dönüşebilir. Buradaki temel nokta, istenilen sonuca ulaşmak için yeterli veriye sahip olunup olunmadığıdır. Bu nedenle, görüşmenin gerçekleştirilme amacının çok iyi bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Bu ön hazırlık, tüm görüşme ve bilgi toplama sürecine yol gösterecektir.

Bu süreçte, görüşmeyi gerçekleştiren profesyonelin de yeterli bilgiye, beceriye ve deneyime sahip olması hayati bir unsurdur. Teorik bilginin yeterli olmadığı bu alanda, deneyimin fazla ya da az olması tek başına yeterli değildir. Bu bakımdan, çocuklarla çalışan profesyonellerin kendilerini sürekli olarak geliştirmeleri gereklidir. Güncel bilgilerden uzak bir birikimle etkili bir görüşme gerçekleştirmek mümkün olmayacaktır.

Çocukla görüşme sürecinin tamamında, çocuğa saygı göstermek, onu dikkatle ve özenle dinlemek, onun haklarına saygı göstermek ve bilgi toplama sürecinde çocuğu asla zorlamamak esastır. Bu süreçte, yapılanın bir görüşme olduğu, sorgulama olmadığı unutulmamalıdır. Asıl hedef, bilgiyi istenildiği gibi toplayıp bir sonuca varmak değil, bilgiyi çocuğa hiçbir şekilde zarar vermeden toplamak ve toplanan bilgiler ışığında bir sonuca varmaktır.

Bu aşamada mutlaka görüşmenin özetlenmesi ve önemli başlıkların belirlenmesi gerekir. Ek olarak görüşmenin türü, sayısı, kaçınıcı görüşme olduğu vb. değişkenler bağlamında varsa eğer bir sonraki görüşmeye kadar yapılması gerekenler ifade edilmelidir. Görüşme süreci ile ilgili bir sonuca varmaya çalışırken, süreç boyunca çok fazla çelişkili ifade ve gözlemler karşılaştıysanız, net bir karara varmadan önce bu çelişkileri en aza indirmeye çalışmalısınız. Buradaki temel amaç, doğru resmi oluşturan parçaların da doğru bilgiye ve gözleme dayanmasıdır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GÖRÜŞMECİNİN ÇOCUKLA GÖRÜŞME SÜRECİNDE DİKKAT ETMESİ GEREKEN KONULAR

Bu başlık altında görüşmecinin çocukla görüşme sürecinde dikkat etmesi gereken etkin dinleme, sözsüz iletişim teknikleri, mesafeler ile diğer temel konu başlıklarına değinilmiştir.

Etkin Dinleme

Çocuklarla görüşme yapacak bir kişi için en önemli özelliklerden biri etkin dinleme yeteneğidir. Etkin dinleme sadece duymakla sınırlı değildir, aynı zamanda karşımızdaki kişiye dinlendiğini hissettirmeyi de içermektedir.

Etkin dinleme, iletişimin bir parçasıdır ve yansıtmayı içerir. **Yansıtma, karşındaki kişiye odaklanarak onun söylediklerini sözler ve davranışlarla geri bildirmek anlamına gelmektedir.** Yansıtma yaparken çocuğa sesli, kısa geri bildirimler verin; **'Anlıyorum...'**, **'Evet...'**, **"hı hı"** ve **'Hmm Hmm...'** gibi. Bazen onun söylediğini aynen tekrar ederek de geri bildirimde bulunabilirsiniz. Bu yaklaşım, görüşülen çocuğa kendisinin dinlendiği ve anlamaya çalışıldığına ilişkin olumlu bir geri dönüş olarak yansıyacaktır.

Etkin dinleme yapılabilmesi için aşağıdakilere dikkat edilmesi gereklidir (UNICEF, 2013; 2018; 2020):

Telefonu ve kapıyı kapatın.

Odada üçüncü kişilerin olmamasını sağlayın.

Tümüyle görüşülen kişi, görüşülen konu ve görüşmenin yapıldığı mekâna odaklanın.

Çeşitli nedenlerle odaklanılamıyor ise görüşmeyi erteleyin ya da bir başka meslek elemanına devredin.

Gözünüzü dikmeden göz teması kurun.

Kendi kendinize konuşmayın.

Onun sözünü kesmeyin.

Zaman zaman başınızla onu dinlediğinizi gösterin.

Sık sık ona ismi ile hitap edin.

Yorum yapmadan ve yargılamaksızın çocuğu dinleyin.

Eleştiri ve tartışmadan kaçının.

Kendi duygusal tepkilerinizi yansıtmaktan kaçının

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sözsüz İletişim

Çocuklarla görüşmede hem görüşmecinin hem de çocukların sözsüz iletişim mesajları çok önemlidir. Görüşmeyi yapan meslek elemanı görüşme süresince tüm davranışlarına, jest ve mimiklerine özellikle dikkat etmeli, çocuğu da aynı dikkatle izlemelidir. Çocuktaki olası bir duygu durum değişikliğini fark eden görüşmeci, görüşme sürecini çocuk odaklı bir şekilde değiştirebilir.

Görüşme sırasında çocuğun hassas dünyasına odaklanmak ve onun iç dünyasındaki duygusal yankıları derinlemesine anlamaya çaba sarf etmek hayati bir öneme sahiptir. **Göz teması kurmak önemlidir, ancak gözlerine dik dik bakmaktan kaçınmak gerekir.** Çocuğun yüz ifadesi, gözleri, beden hareketleri ve ses tonu dikkatlice izlenmelidir. Bu unsurlar, görüşmeciye çocuğun duygusal durumu hakkında ipuçları verebilir. Çocuğun davranışları dikkatlice gözlemlenmeli, ancak yargılamaktan, eleştirmekten ve sözlerini ya da davranışlarını değerlendirmekten kaçınılmalıdır (UNICEF, 2013; UNICEF, 2020).

Görüşmede Mesafeler

Görüşme yapılırken çocuklara 30-40 cm'den fazla yaklaşılmamalıdır.

Çocuğun fiziksel veya cinsel şiddet mağduru olduğu durumlarda mesafe en çok 50-60 cm olmalıdır. Cinsel suç mağduru çocuklar temas kurmak istese dahi çocuklarla yakın temastan kaçınılmalıdır (UNICEF, 2013).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GÖRÜŞMECİNİN UYMASI GEREKEN BAZI DAVRANIŞLAR

Çocukla yapılan görüşmelerde, görüşmecinin konuşmayı emredici kılmaktan kaçınması, çocuğun düşüncelerini ve hislerini serbestçe ifade etmesine izin vermesi gerekmektedir. Çocuğun düşüncelerine müdahale etmekten ya da onunla fikir ayrılığına düşmekten kaçınmalı; aksine, tarafsız ve anlayışlı bir duruş sergilemelidir. Çocuğun duygusal tepkilerini karşılamada, ne ilgisiz kalmalı ne de aşırı tepkiler göstermeli, hassasiyet ve dikkatle hareket etmelidir.

Çocuğun inançlarına ve yaşam biçimine saygı göstermek, ona karşı güven verici bir tutum sergileyerek sağlıklı bir etkileşim ortamı oluşturmak esastır. Görüşmeci, hiçbir şekilde çocuğa emir vermemeli, korkutmamalı, aynı zamanda suçlama ya da tehdit içeren bir dil kullanmamalıdır. Öğüt vermek yerine, çocuğun kendi deneyimlerinden öğrenmesine yardımcı olmalı; çocuğu diğerleriyle kıyaslamak yerine, onun bireyselliğini ve özgünlüğünü teşvik etmeli ve onurlandırmalıdır.

Görüşme esnasında, meslek elemanının, hem sözlü hem de sözsüz iletişim öğelerine dikkat etmesi büyük önem taşır. Çocukla gerçekleştirilen görüşmelerde, çocuğun iletişimini engelleyecek bir oturma düzeninden kaçınılmalı ve çocuğun rahatça kendini ifade edebileceği, özgür bir atmosfer sağlanmalıdır.

Ayrıca yönlendirici sorular sorulmamalı, "**Sanırım demek istiyorsun...**" gibi ifadeler kullanılarak cevaplar önerilmemelidir. Çünkü bu tür ifadeler yanıtlayıcı etkileyebilir. Bunun yerine, "**Genel olarak, genel olarak konuşursak...**" demek daha doğru olacaktır. Çocuğun söylediklerini onayladığınız veya onaylamadığınız veya cevabının doğru veya yanlış olduğu izlenimini asla vermeyin. Çocuk fikrinizi sorarsa, sadece onun söyleyecekleriyle ilgilendiğinizi ve görüşmeyi devam ettirmeniz gerektiğini söylemelisiniz.

Tercümanın gerekli olduğu görüşmelerde, kullanılan kelimeleri daha çocuk dostu terimlere dönüştürmeniz görüşme sürecini kolaylaştıracaktır. Ayrıca çocukla görüşme öncesinde tercüman ile görüşülerek tercümanın hassasiyetler konusunda bilgilendirilmesi önemlidir. Diğer bir konu da tercümanın soruyu doğru sorması ve çocuğun herhangi bir anlam kayması yaşanmadan sorunun içeriğini anlayabilmesidir. Bu tür görüşmelerde ara ara sağlama soruları sorarak çocuğun bir konu ile ilgili verdiği cevapların tutarlılığı kontrol edilmelidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Görüşme sürecinde dikkat edilmesi gereken diğer davranışlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Çocukların ilgi alanlarını yakından takip edin: Popüler müzik grupları, çizgi filmler, sporcular, bilgisayar oyunları, oyuncaklar, çizgi film karakterleri, ünlü YouTube içerik üreticileri gibi.
2. Çocuğun yaşadığı şehir ve ailenin kökenini dikkate alarak sosyo-kültürel yapısına dair bilgi sahibi olun, çocuğun kültürel çerçevesini anlayın.
3. Görüşmeden önce çocuk hakkında geniş kapsamlı bir ön araştırma yapın.
4. Görüşmenin amacına göre ana hatları çizerek olası soruları belirleyin.
5. Görüşme öncesinde cep telefonunuzu kapatın.
6. Eğer görüşme bir kuruluşta yapılıyorsa, görüşme odasının kapı ve pencerelerini kapalı tutun.
7. Evde yapılan görüşmelerde, çocuğun tercihine göre kapıyı kapatın veya açık bırakın. Burada amacımız, çocuğun kendini rahatça ifade etmesini sağlamak ve bu süre zarfında gizlilik ilkesine uymaktır.
8. Görüşmenin yapılacağı yerin çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına uygun olmasına özen gösterin.
9. Çocuğun fazla süre beklememesini sağlayın.
10. Görüşmenin nedenini ve çocuğun sahip olduğu hakları ona anlaşılır bir dil ile açıklayın.
11. Görüşme süresince tüm dikkatinizi çocuğa yoğunlaştırın ve başka işlerle ilgilenmeyin.
12. Çocukla konuşurken açık uçlu soruları öncelikli olarak kullanın.
13. Çocuklarla oyun yoluyla iletişim kurma konusunda kendinizi geliştirin ve çeşitli oyunlara aşına olun.
14. Çocukla aranızda bulunan masa, sandalye, çekmece gibi fiziksel engelleri kaldırın.
15. Kollarınızı göğsünüzde birleştirme gibi kişiyi iletişime kapalı gösteren davranışlardan kaçının.
16. Beden duruşunuz çocuğa doğru olsun.
17. Sakin bir ses tonu ile konuşun.
18. Görüşmeyi hızlandırmaya çalışmayın.
19. Sorgulayıcı veya telaşlı bir üsluptan kaçının.
20. Beden dilinizin ve sözel dilinizin tutarlı olduğundan emin olun.
21. Giyim tarzınızın özensiz olmamasına dikkat edin, gereksiz yere çok resmi giyinmeyin.
22. Çocukla göz teması kurmaya ve ona ismiyle hitap etmeye özen gösterin.
23. Jest ve mimiklerinize dikkat edin, asla yargılayıcı veya alaycı bir tarzda olmamasına özen gösterin.
24. Kısa ve net cümleler kullanın.
25. Çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığını kontrol edin ve gerekiyorsa ihtiyaçların karşılanmasını sağlayın.
26. Çocukla yapılan görüşmenin bir sorgulamaya dönüşmemesine dikkat edin, çocuğu sürece dâhil edin ve kendini rahat ifade etmesi için ortam ve fırsat yaratın.
27. Çocuğun konuşmama hakkını unutmayın, konuşmak istemeyen çocukları zorlamayın, onlara görüşmenin değerini anlatarak zaman tanıyın.
28. Görüşmeyi çocuğun odakta olduğu bir şekilde yönlendirin.
29. Görüşmeyi olumlu dilekler ve teşekkürle tamamlayın.
30. Görüşmeye başlarken, çocuğun yanıtlarını zaten bildiği belirli sorular sorabilirsiniz. Böylece çocuğun kaygı düzeyi azalacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

KURULUŞ BAKIMINDAKİ ÇOCUKLARLA YAPILACAK GÖRÜŞMELERDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Çocuk koruma sistemi içerisinde sürdürülen faaliyetlerin büyük çoğunluğu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına (ASHB) bağlı kurum ve kuruluşlarca icra edilmektedir. Çocuğun her yönüyle korunması ve var olan iyilik halinin devamının sağlanması Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının doğrudan sorumluluk alanıdır.

ASHB, bünyesindeki kuruluşlarla bu amaç doğrultusunda çalışmalarını icra etmektedir. Kuruluşlarda yapılan çalışmalarda tanışma, ön değerlendirme ile başlanan görüşmeler haftalık ve aylık rutin görüşmelerle devam etmektedir.

Görüşme öncesi yapılacak ilk şey, çocuğun kuruluşa geliş nedeninin öğrenilmesi olmalıdır. Sonrasında, tanışma kısmında, birimde görevli meslek elemanı çocuğa tam olarak ne iş yaptığını ve o kurulušta neden bulunulduğunu onun anlayacağı şekilde anlatır. Bu noktada çocuğun güvenliğinin sağlanması ve beklenmeyen durumlara karşı farkındalık sahibi olunması önemlidir.

Bu noktada, çocukların pek çoğunun herhangi bir nedenle örselenmiş olabileceği dikkate alınarak çok özenli sorularla görüşmeye başlanmalıdır. Çocuğun yeni ortama uyum sağlaması oldukça zor olabilir, diğer yandan yaşadığı pek çok travmanın izleri hemen geçmeyeceği için uzun soluklu bir terapi sürecine de ihtiyacı olabilir.

Bu nedenle görüşme öncesi mutlaka çocukla ilgili çok ayrıntılı bir ön bilgi toplama çalışması yapılmalıdır.

Çocukla ilgili görüşme öncesi ne kadar ayrıntılı bilgi toplanırsa görüşmecinin yapacağı mülakatın kalitesi ve işlevi de o kadar iyi olacaktır. Görüşme çok acil bir şekilde yapılmıyorsa mutlaka ön hazırlık çalışması yapılmalıdır.

Görüşmede dikkat edilmesi gereken konu başlıkları şu şekilde sıralanabilir:

- 1. Travma ve Kayıp Durumları:** Kuruluşlarda kalan çocukların büyük bir kısmı önemli travmalar ve kayıplar yaşamış olabilir. Bu durum, duygusal ve psikolojik iyilik hallerini etkileyebilir. Görüşmeciler, bu konuda hassas olmalı ve çocuklar için güvenli ve destekleyici bir ortam oluşturmalıdır. Çocuklar, konuşmaktan kaçınabilir veya çekinebilirler. Görüşmecinin çocukta güven duygusu oluşturabilmesi için zamana ihtiyacı olabilir. Bu tür durumlarda, zamanı etkin kullanmak önemlidir. Bu tür görüşmeleri, acil durumlar dışında, yasal koşulları gerekçe göstererek, çocuğun onayını almadan ve hızla gerçekleştirmek asla etik değildir. Burada amaç, çocuğun kendi rızası ile görüşmeyi kabul etmesi ve görüşmenin onun en yüksek yararının gözetilerek yapılmasıdır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- 2. Yaş ve Gelişimsel Aşamalar:** Farklı yaş ve gelişimsel aşamalardaki çocukların iletişim tarzları ve ihtiyaçları farklı olabilir. Görüşmeciler, gerçekleştirecekleri görüşmeleri buna göre uyarlamalı ve yaşa uygun dil ve etkinlikleri kullanmaya hazır olmalıdır. Bu süreçte, yukarıda detaylarıyla anlatılan oyunlar kullanılabilir. Oyunların kullanımı, çocukların kendilerini serbestçe ifade etmelerinde oldukça etkili bir iletişim yolu oluşturmaktadır. Çocuklara doğrudan soru sormak yerine, kendi cümleleri ile ifade etmelerine olanak sağlamak, çocuklar için çok daha iyi olacaktır.
- 3. Kültür ve Dil Farklılıkları:** Kuruluş bakımı altındaki çocuklar farklı kültürlerden gelmiş olabilirler. Ayrıca, farklı ana dillerde konuşabilirler. Görüşmeciler, bu farklılıklardan haberdar olmalı ve iletişimin açık olmasını ve farklılıklara saygı kuralları çerçevesinde devam etmesini sağlamalıdır. Bu durum, müracaatçının bulunduğu yerden başlama kuralı ile de uyumludur. Çocuğun ana dilini bilen bir görüşmecinin bulunması, görüşmenin kalitesini bir tercüman eşliğinde yapılan görüşmeye kıyasla çok daha işlevsel hale getirecektir. Tercüman gereken durumlarda, görüşmenin etkisinin önüne geçmeyecek şekilde tercümanla etik konular ve iletişime dair önemli konular paylaşılmalıdır.
- 4. Personel Desteği:** Kuruluşlarda çalışan personel, mülakatları kolaylaştırmak ve çocuklara destek olmak açısından önemli bir rol oynayabilir. Görüşmeciler, çocukların rahat olmalarını ve ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak için personelle yakın bir şekilde çalışmalıdır. Çocukların güven ilişkisi kurduğu personelle iyi bir ilişki kurmak, gerçekleştirilecek görüşmelerde kurulacak güven ilişkisinin düzeyini de belirleyecektir. Bu yüzden, görüşme öncesi bilgi toplama süreci oldukça değerlidir.
- 5. Gizlilik:** Kuruluş bakımında olan çocuklarla yapılacak görüşmelerde gizlilik ilkelerine saygı gösterilmelidir. Çocukların bir kısmının özel hayatları ve gizlilik konusunda endişeleri olabilir. Özellikle geçmişte kötü muamele veya istismara maruz kalmış çocuklar, kişisel bilgilerini veya deneyimlerini paylaşmaktan çekinebilirler. Bu nedenle, görüşmecilerin çocuklardan ve/veya yasal vasilerinden bilgilendirilmiş onay alması gerekmektedir. Ayrıca, çocukların kimlik bilgileri ve kişisel bilgilerini korumak için de önlem almaları önemlidir.

Genel olarak, yatılı kuruluşlarda yapılan görüşmelerde hassasiyet, esneklik, çocukların özgün ihtiyaçlarına yanıt verme ve içinde buldukları duruma dair derin bir anlayış gereklidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

VAKA ÖRNEĞİ

Anne: Zerrin 30 yaşında, özel bir bankada çalışıyor, İstanbul'da kızı ile yaşıyor.

Baba: Hasan 34 yaşında, mühendis özel sektörde çalışıyor, İstanbul'da ikamet etmekle birlikte şirketin Irak'ta bulunan şantiyesinde görev yapıyor.

Çocuk: Figen 8 yaşında, ilkokul 3. sınıf öğrencisi, herhangi bir engeli yok, **son bir yıldır konuşma güçlüğü yaşıyor**, anne babası boşanma eşiğinde, aile terapisine devam etmişler, ancak bir yol alamadıkları için boşanma davası açılmış. 5 aydan bu yana ayrı evlerde yaşıyorlar, Figen annesi ile kalıyor babasının iş yoğunluğu sebebiyle babasını ayda bir sefer görebiliyor. Figen okuduğu okulda sıklıkla konuşma güçlüğü nedeniyle **akran zorbalığına** maruz kalıyor. Ebeveynleri onun yanında çok sık tartıştıkları için yüksek sese karşı çok duyarlı, içine kapanık bir çocuk. Soru sorulmadığu sürece konuşmaktan, diyalog kurmaktan genelde uzak duruyor. Fiziksel olarak yaşıtları ile benzer gelişim özellikleri gösteriyor. 1. ve 2. sınıfta oldukça başarılı bir öğrenci iken 3. sınıfta orta düzey bir başarı sergiliyor ve sıklıkla okula gitmek istemediğini, karnının ve başının ağrıdığını ifade ediyor.

Çocukla velayet konulu bir görüşme yapılması gerekiyor;

Çocukla görüşme yapmadan önce ne tür bir ön hazırlık yaparsınız?

Çocuğun ekosisteminde kimler yer alıyor ve bu kapsamda hangi alt sistemler bizim için önemlidir?

Hangi bilgi kaynaklarından bilgi toplarsınız ve neden?

Çocuğun konuşma güçlüğü sizin görüşmeniz sırasında herhangi bir olumsuzluk yaratır mı? Bu konuda bu tür zorluk yaşayan çocuklarla nasıl görüşme yapılacağını, nelere dikkat edileceğini biliyor musunuz?

Görüşmeyi nerede yaparsınız?

Görüşmeye nasıl başlarsınız?

Figen ile ne tür teknikler kullanarak iletişim kurmaya çalışırsınız?

Çocuklarla ilgili bildiğiniz hangi popüler kültür öğeleri bu görüşmede işinize yarayabilir?

Bu görüşmede genel olarak nelere dikkat etmeniz gerekir?

Bir kanaat oluştururken hangi bilgiler size yol gösterici olur?

41

Vaka örneğini sorular ışığında yorumlayarak ve vakanın aile sürecini hikayeleştirerek bir değerlendirme yazmaya çalışın. Değerlendirmeler arasında oluşacak farklılıkların nedenlerini grup içinde tartışın.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

NELER ÖĞRENDİK?

Bu ders, farklı yaş gruplarındaki çocuklarla nasıl görüşme başlatılacağı ve devam ettirileceği üzerine yoğunlaşmaktadır. Amaç, bu konuda temel beceri setinin oluşturulmasıdır. Ders boyunca, görüşme öncesi gereken hazırlıklar, görüşmenin amacı ve mekânının belirlenmesi, uygun soruların seçimi ve gizlilik konuları ele alınmaktadır.

Ders içerisinde, çocuğun gelişim aşamasına uygun görüşme tekniklerine, görüşme içeriğine ve başlatma sürecine odaklanılır. Yaşa uygun görüşme teknikleri detaylı olarak anlatılırken, görüşmenin değerlendirilme süreci ve görüşmeciye düşen roller de tartışılmıştır.

Çocuklarla daha etkili iletişim kurabilmek için çeşitli etkinlikler ve teknikler sunulmuştur. Bunlar arasında insan çizimi, kendini çizme, evcilik oyunu, çay partisi, araçlarla seyahat, duyguları ifade etme, kitap okuma, telefonla konuşma, dilek dileme, aile çizimi, hayvan projeksiyonu, hikâye anlatma ve benzeri pek çok etkinlik bulunmaktadır. Her etkinlik detaylı olarak incelenmiş ve hangi yaş grubunda nasıl uygulanacağı hakkında bilgi verilmiştir.

Ayrıca görüşme sırasında alınacak notlar, kullanılacak semboller ve bunların önemi gibi konular üzerinde durulmuştur. Görüşmeciye düşen roller, etkin dinleme, sözsüz iletişim ve görüşme mesafeleri gibi konular ayrıntılı olarak işlenmiştir. Değerlendirme sürecinin önemi ve içeriği üzerinde durulmuş ve kurumda bakılan çocuklarla gerçekleştirilecek görüşmelerde nelere dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

SORULAR

1. Çocuk merkezli görüşmelerde hazırlık süreci neden önemlidir?
 - a) Çocukların dikkatini çekmek için
 - b) Görüşme sürecini uzatmak için
 - c) Bilgilerin eksiksiz ve düzenli bir şekilde toplanması için
 - d) Görüşmecinin daha fazla soru sorması için
2. Çocuklarla yapılan görüşmelerde görüşmenin yapılacağı yerin seçimi neden önemlidir?
 - a) Çocuğun dikkatini dağıtabilecek tüm uyarıcıları kaldırmak için
 - b) Görüşmeciye daha fazla otorite sağlamak için
 - c) Çocuğun görüşülecek ortamda daha rahat hissetmesini sağlamak için
 - d) Görüşme sürecini hızlandırmak için
3. Çocuklarla yapılan görüşmelerde uygun soruların seçimi neden önemlidir?
 - a) Çocukların anlatımlarını desteklemek için
 - b) Çocukların cevaplarını istenilen şekilde yönlendirmek için
 - c) Çocukların güven duygusunu kontrol etmek için
 - d) Çocukların ayrıntılı konuşmalarını engellemek için
4. Aşağıdakilerden hangisi çocuklarla iletişim kurarken dikkate alınması gereken önemli ilkelerden biri değildir?
 - a) Çocukların tercihlerine saygı göstermek
 - b) Çocukları araç olarak değil amaç olarak görmek
 - c) Çocuklarla iletişim sürecinin sadece sonucunu değil sürecin değerini de önemsemek
 - d) Çocuklara çocukça bir dil kullanarak iletişimde bulunmak
5. Ev ziyaretleri sırasında görüşmeci tarafından kullanılan malzemeler temelde hangi amaca hizmet eder?
 - a) Terapötik hedeflere ulaşma
 - b) Çocuğun yaşına ve ilgi alanlarına uygun etkinlikler sunma
 - c) Çocuğun yeteneklerini ölçme ve değerlendirme
 - d) Ailenin ev ortamını inceleme ve değerlendirme

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

6. Görüşmeye başlarken, çocuğun rahatlaması ve güven duyması için atılan ilk adım aşağıdakilerden hangisidir?
- Görüşme konusuyla ilgili sorular sormak
 - Çocuğun tanıdığı ve tehdit edici olmayan konular hakkında konuşmak
 - Çocuğa sürecin neden gerçekleştiğini açıklamak
 - Görüşmecinin kim olduğunu ve rolünü anlatmak
7. Aşağıdakilerden hangisi bebeklerle yapılan görüşmelerde, gözlem sürecinde dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri değildir?
- Bebeğin temel ihtiyaçlarını karşılama becerisi
 - Bebeğin dikkat süresinin uzun olması
 - Bebeğin göz teması kurma ve seslere tepki verme durumu
 - Bebeğin ailesi ile olan etkileşimi ve ilişkisi
8. 2-5 yaş grubu çocuklarla yapılan görüşmelerde aşağıdakilerden hangisi önemli bir yönlendirme stratejisidir?
- Çocuğun tercih ettiği oyuncağın bulunduğu bir masanın hazırlanması
 - Çocuğun ilgisini çekecek karmaşık konuların sorulması
 - Çocuğun anlamayacağı karmaşık cümleler kullanılması
 - Görüşmenin süresinin 30 dakikadan uzun tutulması
9. 6-9 yaş grubu çocuklarla yapılan görüşmelerde aşağıdakilerden hangisi daha etkili bir yaklaşımdır?
- Çocuğun her yanıtını başka bir soruyla takip etmek
 - Çocuğa "anlıyor musun?" diye sormak
 - Çocuğun verdiği yanıtlar üzerine yorum yapmak veya detaylandırmalarını istemek
 - Görüşme süresini kısa tutmak
10. Ergenlerle yapılan görüşmelerde aşağıdakilerden hangisi daha etkili bir yaklaşımdır?
- Gencin düşüncelerini açığa çıkaracak açık uçlu sorular kullanmak
 - Genci çizim yapması için teşvik etmek
 - Görüşme sırasında gençle çatışma yaratabilecek soru türlerini kullanmak
 - Gencin ailesiyle ilgili konuları tartışmaktan kaçınmak
11. Görüşme sürecinde çocuklarla yapılan görüşmelerde aşağıdakilerden hangisi önemlidir?
- Çocuğun doğruyu söylemesini sağlamak için çocuğu sıkça sorgulamak
 - Görüşmeyi bir süpervizörden yardım almadan gerçekleştirebilmek
 - Çocuğun rızasını almak, ona saygı göstermek ve gizliliğini korumak
 - Görüşme sırasında çocuğu oyalamak ve dikkatini dağıtmak

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- 12.** Etkin dinleme aşağıdakilerden hangisine odaklanır?
- Görüşülen kişinin söylediklerini sorgulamak ve yargılamak
 - Görüşme sırasında başka işlerle dikkat dağıtmak
 - Karşımızdaki kişiye dinlendiğini hissettirerek bunu yansıtmak
 - Telefon ve kapı gibi dış etkenleri kontrol etmek
- 13.** Sözsüz iletişim çocuklarla yapılan görüşmelerde neden önemlidir?
- Görüşmeci çocuğa negatif geribildirim vermek için kullanabilir
 - Çocuğun yüz ifadesi, gözleri ve beden hareketleri duygu durumunu yansıtmaz
 - Göz teması kurmak çocuğun rahatsızlık hissetmesine neden olabilir
 - Görüşmeci çocuğun duygusal durumunu anlamak için kullanabilir
- 14.** Görüşmecinin, görüşme sırasında çocuklarla arasındaki fiziksel mesafe neden önemlidir?
- Çocuğun fiziksel ve duygusal olarak kendini güvende hissetmesi için
 - Çocuklarla duygusal bağ kurmak için
 - Çocuğun sesini net bir şekilde duyabilmek için
 - Çocuğun göz temasını kolaylaştırmak için
- 15.** Çocuklarla yapılan görüşmelerde görüşmecinin uyması gereken davranışlar arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?
- Çocuğun inanç ve yaşam biçimine saygı duymak
 - Çocuğun duygusal ve fiziksel güvenliğini sağlamak
 - Çocuk üzülüp ağladığında ona duygusal tepki vermek
 - Çocuğun söylediklerini yargılayıcı bir şekilde değerlendirmemek
- 16.** Görüşmeciler, çocuklarla iletişim kurarken hangi soru türünü öncelikli olarak kullanmalıdır?
- Yönlendirici sorular
 - Kapalı uçlu sorular
 - Açık uçlu sorular
 - Dolaylı sorular
- 17.** Görüşmecilerin, çocuklarla aralarındaki fiziksel engelleri kaldırmaları gereklidir. Bu davranışın amacı aşağıdakilerden hangisidir?
- Görüşmeyi hızlandırmak
 - Çocuklarla daha yakın iletişim kurmak
 - Görüşmecinin kontrolünü artırmak
 - Çocuklara baskı uygulamak

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- 18.** Çocuk koruma sistemi içerisindeki kuruluşlarda yapılan görüşmelerde, çocuğun geçmişte maruz kaldığı travma ve kayıpların etkileri göz önünde bulundurulmalıdır. Görüşmeci, çocuğun rızası alınmadan ve ön bilgi toplama yapılmadan acil durumlar haricinde görüşme yapmamalıdır. Bu durum aşağıdaki hangi etik kural ile ilgili bir durumdur?
- Aciliyet ve hızlı müdahale ilkesi
 - Yasal zorunluluk ilkesi
 - Etkin iletişim ilkesi
 - Mahremiyete saygı gösterme ilkesi
- 19.** Çocuklarla yapılan görüşmelerde, yaş ve gelişimsel aşamaların farklılıklarını dikkate almak önemlidir. Görüşmeci, çocukların kendilerini serbestçe ifade edebilmeleri için hangi iletişim yöntemini kullanmalıdır?
- Kapalı uçlu sorular
 - Yönlendirici sorular
 - Oyunlar ve açık uçlu sorular
 - Çocuğu dinlememe ve konuşmama yaklaşımı
- 20.** Görüşmeci, kuruluş bakımındaki çocuklarla yapılan görüşmelerde gizlilik ilkesine önem vermeli ve çocukların kimlik bilgilerini ve kişisel bilgilerini korumak için gerekli önlemleri almalıdır. Bu durum, aşağıdaki hangi etik ilkeyi İçermez?
- Özel yaşama ve mahremiyete saygı
 - Müracaatçının onuruna ve özerkliğine saygı
 - Gizlilik
 - Ayrımcılığın önlenmesi

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Altındağ, Ö. ve Zengin, O. (2020). Çocuk adalet sistemi ve sosyal hizmet. D. Elitez ve M. B. Gönültaş içinde, Adli sosyal hizmet: Yaklaşım ve müdahale (3. b., s. 304-323). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- AMSRS (Australian Market & Social Research Society). (2017). Guideline on interviewing children and young people. Glebe: AMSRS. 10 Nisan 2023 tarihinde https://creative.vic.gov.au/_data/assets/pdf_file/0012/2110206/AMSRSS_Guide2017-Interview-children-and-young-people.pdf adresinden erişilmiştir.
- Arslan, E. (2016). Erken çocukluk döneminde gelişim. Ankara: Eğiten kitap.
- Cameron, H. (2005) Asking the tough questions: a guide to ethical practices in interviewing young children. *Early Child Development and Care*, 175(6), 597-610. Doi: 10.1080/03004430500131387
- Crowley, K. (2020). Çocuk gelişimi. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.
- Dolgin, K. G. (2014). Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Kaknüs yayınları
- Eder, D., & Fingerson, L. (2003). Interviewing children and adolescents. *Interviewing: New lenses, new concerns içinde*, 33-53. London: Sage.
- Faux, S. A., Walsh, M. & Deatrick, J. A. (1988). Intensive interviewing with children and adolescents. *Western Journal of Nursing Research*, 10(1), 180-94.
- Garbarino, J., & Stott, F. M. (1989). What children can tell us: Eliciting, interpreting, and evaluating information from children. London: Jossey-Bass.
- Irwin, L. G., & Johnson, J. (2005). Interviewing young children: Explicating our practices and dilemmas. *Qualitative Health Research*, 15, 821-831.
- Kanagasabai, P. S.; Mirfin-Veitch, B.; Hale, L. A. & Mulligan, H. (2018) A child-centered method of interviewing children with movement impairments. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics*, 38(3), 255-268. Doi: 10.1080/01942638.2017.1365322
- Kaur, R., Vinnakota, A., Panigrahi, S., & Manasa, R. V. (2018). A Descriptive Study on Behavioral and Emotional Problems in Orphans and Other Vulnerable Children Staying in Institutional Homes. *Indian journal of psychological medicine*, 40(2), 161-168. https://doi.org/10.4103/IJPSYM.IJPSYM_316_17
- Kelley, M. C., Brazg, T., Wilfond, B. S., Lengua, L. J., Rivin, B. E., Martin-Herz, S. P., & Diekema, D. S. (2016). Ethical challenges in research with orphans and vulnerable children: a qualitative study of researcher experiences. *International health*, 8(3), 187-196.
- Khalid, A., Morawska, A., & Turner, K. M. T. (2023). Pakistani orphanage caregivers' perspectives regarding their caregiving abilities, personal and orphan children's psychological wellbeing. *Child: care, health and development*, 49(1), 145-155. <https://doi.org/10.1111/cch.13027>
- Mason, J., & Hood, S. (2011). Exploring issues of children as actors in social research. *Children & Youth Services Review*, 33, 490-495.
- McCrum, S. & Hughes, L. (1998). *Interviewing Children A guide for journalists and others*. London: Save the children.
- Morison, M., Moir, J., & Kwansa, T. (2000). Interviewing children for the purposes of research in primary care. *Primary Health Care Research & Development*, 1(2), 113-130.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Öğretim Özüelik, A., D. (2019). Çocuk Gelişimi. Ankara: Pegem akademi yayıncılık.
- Roberts, K. (2011). Interviewing children – guidelines for best practice, The child advocacy centre knowledge exchange içinde. Ottawa: Wilfrid Laurier University.
- Santroek, J. W. (2021). Çocuk gelişimi. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.
- Santroek, J., W. (2020). Ergenlik. Ankara: Pegem akademi yayıncılık.
- Satıcı, S. A. (2020). Gelişim psikolojisi - Doğum öncesinden ölüme. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.
- Sezer İnce, Ş. (2022). Erken çocukluk döneminde sosyal duygusal gelişim. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.
- Thompson, C. L. & Rudolph, L. B. (1999) Counseling children. Belmont: Brooks Cole.
- Todnem, S. (2022) Ergenlik. İstanbul: Peta kitap
- UNICEF. (2013). Çocuk Adalet Sistemi Çalışanları Eğitim Programı Sosyal Çalışma Görevlileri için Eğitim Kitabı. Ankara.
- UNICEF. (2018). United Nations Children's Fund Module on Child Functioning: Manual for interviewers. New York: UNICEF Press. 12 Mart 2023 tarihinde https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2022/10/Manual-for-interviewers-ENGLISH-2022_10_26--Final.pdf adresinden erişilmiştir.
- UNICEF. (2020). United Nations Children's Fund, ECDI2030: Instructions for Interviewers. New York: UNICEF Press. 14 Mart 2023 tarihinde <https://data.unicef.org/resources/early-childhood-development-index-2030-ecdi2030/> adresinden erişilmiştir.
- Vasquez, R. (2000). Interviewing Children. NCASAA Program. 10.05.2023 tarihinde https://www.hunter.cuny.edu/socwork/nrcfcpp/downloads/Interviewing_Children_0508.pdf adresinden erişilmiştir.
- Wilson, C., & Powell, M. (2012). A guide to interviewing children: Essential skills for counsellors, police lawyers and social workers. New York: Routledge.

"Bu yayın, Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile oluşturulmuştur ve sũrdũrũlmektedir. İçerik tamamıyla WEglobal Danışmanlık A.ř sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin gũrũřlerini yansıtmac zorunda değildir."